БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 69 (2617) | Сешанба, 7 апрель 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

1-МАЙГА МЕҲНАТ ЗАФАРЛАРИ

КВАРТАЛ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Пойтахтимиздаги 1-экспериментал темир-бетон буюмлари: заводи ишчилари, инженер-техник ходимлари 1-Май байрами шарафига ўзаро социалистик мусобақани қизитиб, етти йиллик олтинчи йилининг биринчи квартал планини муддатидан олдин 100,3 процент қилиб адо этдилар. Корхона азаматлари пландагидан ташқари 475 минг сўмлик аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришди.

Корхона цехларида тайёрланган 24—30 метрлик фермалар, кўприк крани остига қўйиладиган олти метрлик балкалар, 6—12 метрлик плиталар кўплаб пойтахт ва область қурилишларига етказиб берилди. Бу ютуқларга эришишда С. Сатторов бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси аъзолари, Ф. Жуматова, М. Омонова ўртоқлар бошлиқ смена меҳнатсеварлари айниқса катта ҳисса қўшдилар. Улар смена нормаларини мунтазам 115—120 процентдан адо этиб, кўпчилик ҳурматига сазовар бўлмоқдалар.

Завод коллективи шу кунларда республикамиз ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилейини муносиб совғалар билан кутиб олиш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқда.

Ҳ. ХАЙДАРОВ.

МАШИНАСОЗЛАР ҒАЙРАТИ

Корхона цехларида ишлар жадал бораяпти. Барча меҳнат вахтасида. Планлар ортиғи билан адо этилаяпти, сифатли маҳсулот ишлаб чиқарилаяпти.

Меҳнатсевар механиклар бу йил қишлоқ хўжалиги учун 1500 та ер текислагич тайёрлаб беришлари керак. Ҳозир шулардан 600 таси корхона дарвозасидан чиқиб, республика ва областимиз далаларига йўл олди. Бундан ташқари 100 та «БЭР-4-1,2» осма борона, қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашда қўлланиладиган 2300 та пуркагич аппарат, пиллачилар учун 200 дона печка тайёрланиб қишлоқларга жўнатилди.

Завод рационализаторлари ва ихтирочиларининг бевосита ташаббуси билан С-80, ДТ-54 тракторларининг ишдан чиққан эски 7000 та бармоғи ва 2500 та жуфт плунжерлари янгидан ишлаб чиқарилди. Ҳозирги кунда корхонада 40 тонналик янги гидравлик пресслар ишлаб чиқариш технологияси ўзлаштирилган. Электромотор билан ишлайдиган бу механизмлар қишлоқ устахоналари учун жуда ҳам зарурдир. Ҳозиргача уларнинг 25 таси тайёрланиб колхоз совхозларга юборилди.

Сифатли ва салмоқли маҳсулот ишлаб чиқаришда мотор ремонти, механика, асбобсозлик цехлари меҳнаткашлари олдинда боришаяпти. Корхона рационализатор ва ихтирочилари ҳам ажойиб ишлар қилишаяпти. 1-кварталдаёқ 40 та рационализаторлик таклифи тушиб уларнинг 11 таси ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бу корхона учун йилига 5 минг сўм фойда келтиради.

«Куйлюксельмаш» заводи коллективи Фрунзе ва Москва техника ремонт заводлари билан мусобақалашмоқда. Азаматларнинг фикри-зикри йиллик планни 20 декабргача тўла-тўкис адо этиш ва қардошлар билан ўзаро мусобақада ғолиб чиқиш билан банд. Ҳозир корхона цехларида серқуёш республикамиз ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилейини ҳамда 1-Май байрамини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш учун кураш кенг қулоч ёймоқда.

Р. УБАЙДУЛЛАЕВ,

МЎЛ ҲОСИЛГА ЗАМИН

Калинин бошқармасидаги Киров номли колхознинг ўртоқ Дониёр Аҳмедов бригадаси коллективи кўкламги чигит экиш кампаниясига тайёргарликни ҳар томонлама қизитиб юборди. Бу бригада далаларига 700 тонна гўнг сочилган эди, яна 400 тоннага яқин компост тайёрлаб қўйилди. 4 минг кубометр ҳажмида ариқ-зовур тозалаш ишлари бажарилди.

Миришкорлар бу йил 95 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан «оқ олтин» етиштиришга қатъий аҳд қилишган. Ҳаракат ҳам шунга яраша бўляпти.

Ҳ. МУҚИМОВ.

КОММУНИСТИК ТАРБИЯНИНГ МУҲИМ СОҲАСИ

Партиямиз коммунизм кишисини тарбиялаш соҳасида катта тадбирларни кўрмоқда. Тарбия соҳасида партия Программасида белгиланган вазифалар ичида совет кишиларида илмий дунёқарашни шакллантириш муҳим ўрин тутади. Бу вазифани ҳал қилиш, бир томондан, халқ орасида илмий билимларни тарқатиш йўлида жуда катта иш олиб боришни, халқнинг маданий савиясини оширишни, иккинчи томондан, одамларнинг онгидаги ўтмиш сарқитларини йўқотишни тақозо қилади.

Социалистик қурилиш жараёнида совет кишиларининг катта кўпчилиги дин билан алоқасини узди, илмий, марксча-ленинча дунёқараш—кенг омманинг дунёқараши, янги ҳаёт қуришдаги қудратли қуроли бўлиб қолди. Бу —партиямиз олиб борган катта тарбиявий ишнинг, илғор совет фани қўлга киритган мисли кўрилмаган ютуқларнинг самарасидир. Бироқ, жамиятимиз аъзоларининг бир қисми ҳали ҳам диний қарашларни тарк этган эмас. Хурофот ва бидъатлар ҳалигача айрим совет кишиларига ўз ижодий кучларини тўла ишга солишларига тўсқинлик қилмоқда. Шунинг учун ҳам коммунизм қуриш кенг авж олдирилган, совет кишиларида илмий дунёқарашни шакллантириш йўлида жуда катта иш олиб борилаётган ҳозирги вақтда партиямиз диний хурофотларни батамом йўқотиш вазифасини кун тартибига қўйди.

КПСС Марказий Комитетининг идеология соҳасидаги вазифаларни белгилаб берган июнь Пленумидан кейин областимизда илмий-атеистик пропаганда бир мунча яхшиланди. Динга қарши курашда партия ва жамоат ташкилотлари тематик кеча, диспут, конференция, савол-жавоб кечаси, атеизм лекторийси ва клублари, агитбригадалар каби янги-янги формалардан кенг фойдаланмоқдалар. Областда ҳозир ягона планга эга бўлган 200 та атеистик ва коммунистик ахлоқ кодекси лекторийси ишлаб турипти.

Областда олиб борилаётган атеистик тарбия ишларидан бундай ижобий мисолларни яна келтириш мумкин. Лекин КПСС Программасида қўйилган катта вазифаларни назарда тутганда илмий-атеистик пропаганда соҳасида олиб борилаётган ишлар кўлами ва савияси ҳали қониқарли эмас. Партия ва жамоат ташкилотлари атеистик тарбияда ҳалигача формализм, ўзибўларчилик ва кампаниячиликни тугатган эмаслар. Олиб борилаётган пропаганда кўпинча ҳаётдан ажралган бўлади, атеистнинг сўзи кишиларнинг онги ва юрагига етиб бормайди. Шунинг учун ҳам уларнинг динга қарши курашлари исталган натижани бермаётир.

Оққўрғон, Бўка ва Калинин ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия ташкилотлари айрим коммунистларнинг диний расм-русмларни бажараётганларига бефарқ қараб келмоқдалар. Ана шу бошқармаларда дин пешволарининг баъзилари совет қонунларини бузаётганликларига ҳам парвосиз қаралаётир. Атеистик ишдаги бундай заифлик ва пассивлик, beғамлик ва бепарволик диний идеологиянинг тарқалишига объектив равишда ёрдам беради.

Илмий-атеистик тарбиянинг аҳолининг ҳамма табақалари ва группаларини қамраб оладиган, диний қарашларнинг, хусусан, болалар ва ўсмирлар орасида тарқалишига йўл қўймайдиган пухта ўйланган ва мунтазам системасини вужудга келтириш керак. Партиямиз мана шуни коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида диний сарқитларни батамом йўқотиш йўли деб кўрсатмоқда. КПСС Марказий Комитетининг «Аҳолини атеистик руҳда тарбиялашни кучайтириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида ана шу йўлни турмушга оширишнинг конкрет плани белгилаб берилган.

Область партия ва комсомол ташкилотлари тарбия ишида асосий куч—кадрларни атеистик иш олиб боришга тайёрлаш учун сиёсий маориф системасидан актив фойдаланишлари керак. Бунинг учун ҳамма жойда атеизмни ўрганиш семинарлари, мактаблари ва тўгараклари ташкил этиш, тингловчиларнинг ўқишини атеистик иш билан қўшиб олиб бориш зарур.

Тошкент катта илмий ва маданий марказ. Ана шу имкониятдан тўла фойдаланиб, олимларни, ўқитувчиларни, врачларни, ёзувчиларни, олий ўқув юртлари студентларини атеистик лекция пропагандасига тағин ҳам активроқ тортиш керак.

Областимиз халқ маорифи ходимларидан болаларни атеистик руҳда тарбиялашни жиддий равишда яхшилаш талаб қилинади. Дунёқараши эндигина шаклланаётган мурғак соф қалбнинг диний бидъатлар билан заҳарланишига сира йўл қўйиб бўлмайди. Мактаб ўқувчиларини атеистик руҳда тарбиялаш ишида ўқув программаси кўрсатмаларидан ташқари ёш атеистларнинг клублари ва бурчакларидан, лекция, суҳбат ва кечалар, экскурсиялар, кино ва театрларга маданий юришлардан кенг фойдаланиш зарур.

Бошқарма ва районларнинг партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари диндорлар ишлаётган ёки яшаётган жойларда улар билан иш олиб бормоқ учун одамлар турмушини яхши биладиган обрўли кишиларни белгилаб қўйишлари, агитатор ва пропагандистлар составини яхшилаб, уларга атеистик билим беришлари айниқса муҳимдир. Атеистик ишга диндорларнинг қариндошлари бўлган коммунистларни ва хотин-қизларни актив жалб этиш керак. Ана шу ишларни планли равишда ташкил этиш учун атеистик тарбиянинг ҳар бир конкрет участкасига коммунистларни бириктириб қўйиш зарур.

«Билим» жамиятининг область, шаҳар ва район бўлимларидан, Тошкентдаги илмий атеизм уйи, табиёт музейи ва бошқа маданий-оқартув муассасаларидан илмий-атеистик пропаганда соҳасида олиб борилаётган ишларни тубдан яхшилаш талаб этилади.

Шуни сира унутмаслик керакки, диний сарқитларни бир зарб билан, маъмурий чоралар билан йўқотиб бўлмайди. Н. С. Хрушчев КПСС XXII съездидаги ҳисобот докладида бундай деган эди: **«Пешона тери тўкмасдан, руҳан азобланмасдан қувноқ ва бахт-саодатли турмушга ҳалал берувчи ҳамма нарсадан инсоният жамиятини тозалаб бўлмайди».** Демак динга қарши чидам ва сабот билан изчил **ғоявий кураш** олиб бориш зарур, маъмурий чоралар билангина динга қарши самарали кураш олиб бориб бўлмайди.

Ўтмишнинг сарқитларига, диний идеологияга актив ҳужум қилиш, барча совет кишиларида илмий дунёқарашни, илмий идеологияни вужудга келтириш —коммунистик тарбиянинг муҳим соҳасидир.

Тошкент тепловоз депосининг машинисти коммунист Мавлон Расулев ўтган йили ишда юқори кўрсаткичга эришган эди. Пешқадам машинистнинг бу йилги ғайрати ҳам чакки эмас. У майолди умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб, оғир вазнли поездларда нормадан ташқари кўплаб юк ташимоқда. Суратда: етти йиллик илғори М. Расулев.

М. Комлев фотоси.

Ҳар куни кўплаб ОТМ—4.8 маркали бороналар Тошкент автотрактородеталь заводи дарвозасидан чиқиб пахта далалари томон йўл олади. Бу агрегатларни тез ва соз йиғишда Наримон Умаров бошлиқ слесарлар бригадаси аъзолари корхонада пешқадамлик қилишаяпти. Улар ойлик топшириқларини мунтазам равишда ортиғи билан адо этмоқдалар. Суратда: бригада бошлиғи ўртоқ Н. Умаров.

А. Палехов фотоси.

ВЕНГРИЯДА САМИМИЙ УЧРАШУВЛАР

БУДАПЕШТ, 5 апрель. ТАСС махсус мухбирлари **Д. Бочаров** ва **М. Попов** хабар берадилар:

Меҳмондўст венгер халқи Совет мамлакатининг вакилларини ҳамма жойда самимият билан қардошларча кутиб олмоқда.

Боршод областининг маркази—Мишкольц шаҳрининг вокзалида совет меҳмонларининг венгер дўстлар билан тўлқинлантирувчи учрашуви бўлиб ўтди.

Мишкольц шаҳри бино бўлганига бу йил олти юз йил тўлади. Бу қадимий саноат маркази муттасил янгиланмоқда. Мишкольцда янги ўқув юртлари, мактаблар, болалар боқчалари ва яслилари, касалхоналар қурилди. Мишкольцнинг миллий театри бор. Бу театр саҳнасида совет ва рус драматургиясининг асарлари мунтазам равишда қўйилиб туради. Венгрия-Совет дўстлиги жамияти бу театр коллективини совет маданиятини пропаганда қилганлиги учун махсус нишон билан мукофотлади.

Махсус поезд етиб келгунча вокзал олдидаги майдонда шаҳар аҳолисидан минглаб кишилар — металлурглар, шахтёрлар, химиклар, энергетиклар, бинокорлар тўпланишди.

Кутиб олиш учун келганлар орасида маҳаллий ҳокимият органларининг ва партия органларининг, область ва шаҳар жамоат ташкилотларининг раҳбарлари бор эди. Венгрия Социалистик ишчи партияси Боршод область комитетининг биринчи секретари Ференц Боднар Н. С. Хрушчевга, делегация аъзоларига, Янош Кадарга ва уларга ҳамроҳ бўлиб келган бошқа меҳмонларга қизғин табрик сўзлари билан мурожаат қилди.

Ватанимиз озод қилинганлигининг 19 йиллиги муносабати билан, деди у, совет партия-ҳукумат делегациясининг аъзоларини — халоскоримиз бўлган халқнинг вакилларини, ҳақиқий дўстларимизни ўз юртимизда табриклаётганлигимиз биз учун қувонч ва катта шарафдир.

Революцион традицияларга бой бўлган ҳамда катта саноатга ва ривожланаётган қишлоқ хўжалигига эга бўлган областимизга ўртоқ Хрушчевнинг ўзи келганлиги бизни айниқса қувонтиради. Бизнинг меҳнаткашларимиз совет партия-ҳукумат делегациясининг келганлигини эшитиб, жуда хурсанд бўлишди.

Н. С. Хрушчев Мишкольц шаҳри меҳнаткашларига делегацияни яхши кутиб олганликлари учун самимий ташккур изҳор қилди.

Мен сизларга шуни айтмоқчиманки, деб давом қилди Н. С. Хрушчев, халқаро коммунистик ҳаракатнинг ҳамма масалаларида Совет Иттифоқи ва Венгрия коммунистлари ягона марксча-ленинча позицияда турганликлари ҳаммамизни қувонтиради.

Социалистик мамлакатларнинг қардош ҳамдўстлиги сафида туриб эмас, балки якка ҳолда социализм қуриш осонроқ, деган гапни жуда ақлдан озган кишигина айтиши мумкин. Биз бирлик ва дўстлик туфайли кучлимиз.

Н. С. Хрушчев совет делегациясининг Венгрияда бўлган вақтда олган таассуротлари ҳақида гапириб дедики, Венгрия Социалистик ишчи партияси ва унинг Янош Кадар бошчилигидаги Марказий Комитети теварагида венгер халқининг жипслашганлиги катта ғалабадир, бу ғалаба венгер халқининг ҳамма дўстларини қувонтиради.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев Сталин шахсига сиғинишнинг оғир оқибатлари бартараф қилинганлигини, шахсга сиғиниш партияларимизга ва коммунистик ҳаракатга катта зарар етказганлигини гапириб берди.

Шахсга сиғинишга абадий хотима бердик, ленинча принципларни тиклаб олдик, эндиликда, деди ўртоқ Хрушчев, бизнинг ишларимиз муваффақиятли бормоқда. Бизнинг партиямиз яхлит бўлиб бирлашган. Халқимиз партия теварагида жипслашган. Биз коммунизм сари дев қадамлар билан олға бормоқдамиз. Барча социалистик мамлакатларнинг, барча қардош партияларнинг кучларини жипслаштириб, буюк мақсад сари дадил олға бормоқдамиз. Бу мақсадни бизга Маркс, Энгельс, Ленин кўрсатиб берган. Ғалаба бизники бўлади!

Вокзалда бўлиб ўтган дўстона кутиб олиш маросимидан кейин совет меҳмонлари ва Венгрия раҳбарлари машиналарга тушиб, Мишкольц яқинидаги Лиллафюред деган курорт жойида ўзлари учун ажратиб қўйилган резиденцияга жўнадилар.

ҲАМ ПАХТА, ҲАМ ДОН

ЯНГИЙЎЛ. Бошқармадаги «Қизил Октябрь» колхози пахтакорлари чигит экиш кампаниясига сўнгги тараддуд кўрмоқдалар. Ҳозир далада иш ҳар қачонгидан қизғин. Майдонлар жадал суръатларда борона қилинаяпти, экиш олдидан етарли озиқлантирилаяпти. Экиш олди ишлари ўртоқ Б. Тожибоев бошлиқ бригадада айниқса қизғин боряпти. Бригадада барча ариқ-зовурлар эрта тозалаб қўйилган. Экиш агрегатлари сифатли созланган.

Т. ЭРМАТОВ.

БЎКА. Жамбул номли колхоз ғаллакорлари юз центнерчилар ҳаракатига қўшилиб, баҳорги дон экиш кампаниясини муваффақиятли тамомладилар. Кузда экилган 40 гектар арпанинг бўйи икки қаричга етиб қолди. Колхознинг Примбой Жавлонов бошлиқ ғаллакорлари баҳорда 20 гектар ерга арпа аралаш беда экдилар. Шунингдек 40 гектар ерни шоли экишга сифатли тайёрлаб қўйдилар. Бригада аъзолари ҳар гектардаги шоли ва арпадан 30 центнердан ҳосил кўтаришмоқчи.

А. ЭРГАШЕВ.

ПИЛЛАЧИЛАР АҲДИ

Бекобод бошқармасидаги Навоий номли колхознинг пиллачилари бу йил 375 қути қурт уруғидан 19 минг 330 килограмм пилла олиш тадбирини кўрмоқдалар. Улар 3 гектар янги ерга тут кўчатлари ўтқаздилар. Мавжуд 28 гектар тутзорнинг оралари ҳайдалиб, дорилар сепилиб, бачки шохлари қирқиб ташланди. Қурт боқиладиган уйлар ремонтдан чиқарилди, асбоб-ускуналар билан таъминланди.

Х. Алимқулов, Э. Турдиалиева, У. Ҳайданова, Н. Эсоналиева каби моҳир пиллачилар бу йил ҳар қути уруғдан 100—110 килограммдан пилла топшириш мажбуриятини олганлар.

Ҳ. ОТАҚУЛОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ПОЙТАХТИ КОММУНИСТЛАРИНИНГ ҚАҲР-ҒАЗАБИ

Тошкент шаҳар партия комитетининг пленуми КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг «КПСС нинг халқаро коммунистик ҳаракат жипслиги учун олиб бораётган кураши тўғрисида»ги қарорини якдиллик билан маъқуллади, Хитой Компартияси раҳбарларининг антиленинчи, бузғунчилик ҳаракатларини қатъий қоралади

Тошкент шаҳар партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум «КПССнинг халқаро коммунистик ҳаракат жипслиги учун олиб бораётган кураши тўғрисида КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми қарори муносабати билан Тошкент шаҳар партия ташкилотининг вазифалари» ҳақидаги масалани муҳокама қилди. Пленум қатнашчилари содиқ ленинчи Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Президиумини гулдурос қарсаклар билан фахрий президиумга сайладилар.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** доклад қилди.

Пленум қатнашчилари хитой раҳбарларининг антиленинчи бузғунчилик ҳаракатларини қаҳр-ғазаб билан қораладилар, партия Марказий Комитети февраль Пленумининг «КПССнинг халқаро коммунистик ҳаракат жипслиги учун олиб бораётган кураши тўғрисида»ги қарорини, М. А. Сусловнинг докладида баён қилинган барча фикр ва хулосаларни бутунича ва батамом маъқулладилар.

Пленумда алоҳида таъкидлаб ўтилганидек, партиямизнинг Марказий Комитети коммунистик ҳаракатнинг жипслиги тўғрисида чинакам ленинча ғамхўрлик қилмоқда. ХКП билан КПСС ва бошқа марксчи-ленинчи партиялар ўртасида рўй берган ҳозирги келишмовчиликлар Хитой Компартияси раҳбарларининг айби билан, уларнинг авантюристик фаолияти натижасида содир бўлди.

Пленумда сўзга чиққан ўртоқлар—Тошкент корхоналари, олий ўқув юртлари ва қурилишлар коллективларининг вакиллари КПСС Марказий Комитети, унинг Президиуми, Никита Сергеевич Хрушчев бутун партия ва совет халқи билан биргаликда хитой бузғунчиларига қатъий зарба берганликларидан ғоят мамнун эканликларини айтдилар.

Пленум қатнашчилари бир неча минг аъзоси бўлган шаҳар партия ташкилотининг хоҳиш иродасини ифода этиб ўз сафларини партиямизнинг жанговар штаби — КПСС ленинчи Марказий Комитети теварагига янада маҳкам жипслаштиришга қатъий қарор берганликлари тўғрисида гапирдилар. Хитой раҳбарлари партиямизнинг ленинча йўлига, КПСС XX ва XXII съездлари белгилаб берган йўлга, халқаро коммунистик ҳаракат позицияларига қарши қутуриб хуруж қилаётган ҳозирги пайтда бутун партиямиз каби Ўзбекистон пойтахти коммунистлари ҳам Пекин раҳбарларининг буржуа-миллатчилик хуружларига қарши қаҳр-ғазаб билан норозилик билдирадилар. Нотиқлар ўз сўзларида таъкидлаб ўтганларидек, хитой раҳбарларининг нотўғри қарашларини ва хатарли иғвогарлик ҳаракатларини ошкора ва қатъий қоралаш, уларнинг антимарксистик, авантюристик позициялари моҳиятини очиб ташлаш — бизнинг бурчимиз, бизнинг муқаддас вазифамиздир.

Октябрь район партия комитетининг биринчи секретари **Р. Бобожонова** ўз нутқида қуйидагиларни айтди:

—Ўзбекистон пойтахти Октябрь районининг коммунистлари, барча меҳнаткашлари бизнинг партиямизга, унинг Марказий Комитетига, ҳаммамиз учун қадрли ва ҳурматли Никита Сергеевич Хрушчевга сурбетларча туҳмат қилаётган ХКП раҳбарларининг иғвогарлик ҳаракатларидан қаттиқ дарғазаб бўлдилар. Партиямиз, Марказий Комитет, Никита Сергеевич Хрушчев бир йўлни ўтказиб келмоқда. Бу йўл—халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш, коммунизм учун курашувчилар улуғ лагерини — халқаро коммунистик ҳаракатни кун сайин мустаҳкамлаб бориш йўлидир.

«Ташсельмаш» заводининг мастери **А. Қосимов** қаҳр-ғазаб билан нутқ сўзлади. У айтдики, хитой раҳбарлари хитой халқи орасида совет кишиларига нисбатан адоват ва душманлик уруғини сочмоқчи бўладилар. Тарих бунинг учун уларни кечирмайди. Жаҳондаги барча оддий кишиларнинг Коммунистик партиямизга, совет халқига, Никита Сергеевич Хрушчевга нисбатан самимий меҳр-муҳаббат ва ишончига ҳеч ким путур етказа олмайди. Сталин хоҳлаганича бизни ўйлашга мажбур этган вақтлар бўлган эди, деб сўзини давом эттиради ўртоқ Қосимов. Эндиликда хитой раҳбарларидан, афтидан, ҳамманинг Мао Цзэ-дун каби ўйлаши ва ҳаракат қилишини истаётган бўлсалар керак. Аммо, улар бу ниятларига ҳеч қачон эриша олмайдилар.

Совет кишилари янги ҳаёт барпо қилишда хитой меҳнаткашларига беғараз ёрдам кўрсатиб келдилар. Бизнинг коллективимиз, деди «Компрессор» заводининг директори **Н. С. Новоченко**, кўп миқдорда кўчма компрессор станциялари тайёрлаб. Хитойга етказиб берди. Завод ишчилари, инженер-техник ходимлари бу заказни ўз вақтида бажариш учун бутун кучларини сарф қилдилар. Ҳаммамиз Халқ Хитойини ривожлантиришдан иборат умумий ишга ўз ҳиссамизни қўшмоқдамиз, деб ўйлаган эдик. Хитой раҳбарлари қардошларча ёрдамимизни ерга уриш ва таҳқир этишгача бориб етиб, жуда ҳам тубанлашиб кетдилар.

— Хитой раҳбарлари, — деди кекса большевик **А. К. Мартинов**,—яхши маслаҳатлардан сабоқ олмаган бўлсалар керак. Улар партиямиз Марказий Комитетининг барча оқилона таклифларини рад этдилар. Биз эндиликда жим туролмаймиз. Халқаро ҳаракат бирлиги ва жипслиги манфаатлари биздан шуни талаб қилади. Биз, кекса авлодга мансуб коммунистлар шу нарсани қатъий суратда айтишни истаймизки, бутун прогрессив инсониятнинг совет халқига, КПСС Марказий Комитетига, Никита Сергеевич Хрушчевга бўлган чуқур ишончи ва меҳр-муҳаббатига ҳеч ким путур етказа олмайди.

Ёзувчи **Асқад Мухтор** хитой идеологларининг совет адабиётига нисбатан риёкорлиги ҳақида гапирди. Улар ҳали яқиндагина атоқли совет ёзувчиларининг номларини улуғлаб, Хитойдаги ёш прозаиклар ва шоирларнинг устозлари деб атаган эдилар. Ҳозирги вақтда эса совет бадиий сўз усталарининг китоблари Хитойдаги китоб дўконларининг ҳаммасидан йиғиштириб олинган.

Пленумда Ленин район партия комитетининг секретари **В. В. Окунский**, республика Фанлар академияси Шарқшунослик институтининг директори **С. Азимжонова**, ТошДУ партия комитетининг секретари **З. Ўразаев**, темирйўл транспорти инженерлари институтининг ректори **М. П. Прасолов**, 153-трест қурилиш комитетининг раиси **Трофимова** ва бошқа ўртоқлар ҳам сўзга чиқдилар.

Пленумда шаҳар партия Комитетининг биринчи секретари ўртоқ **Қ. М. Муртозоев** сўзлади.

Пленум қатнашчилари якдиллик билан қабул қилган резолюцияда КПСС Марказий Комитетининг, КПСС Марказий Комитети Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг сиёсий ва амалий фаолиятини бутунича ва тўла равишда маъқулладилар. Пленум партия XX ва XXII съездларининг қарорларини, КПСС Программасини сабот-матонат билан, оғишмай амалга ошираётганликлари, халқаро коммунистик ҳаракат бирлиги ва жипслигини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётганликлари учун Тошкент шаҳрининг барча коммунистлари, барча меҳнаткашлари номидан КПСС ленинчи Марказий Комитетига, Н. С. Хрушчевга самимий ташаккур изҳор қилдилар.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюросининг раиси **В. Г. Ломоносов**, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари **Н. В. Мартинов**, **Р. Н. Нишонов** қатнашдилар. (ЎзТАГ).

ДЎСТЛИК ВА ЯХШИ ҚЎШНИЧИЛИК МУНОСАБАТЛАРИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев Финляндия президенти Урхо Кекконенга табрик телеграммаси юбориб, СССР билан Финляндия ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам шартномасининг 16 йиллиги муносабати билан совет халқининг ва СССР ҳукуматининг самимий қутловларини изҳор қилди. Совет ҳукуматининг бошлиғи шу нарсани мамнуният билан қайд қилдики, Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасидаги дўстлик ва яхши қўшничилик муносабатлари янада ривожланиб кетди.

Урхо Кекконен Н. С. Хрушчев номига юборган телеграммасида Совет-Финляндия шартномасининг 16 йиллиги муносабати билан самимий қутлади ва Финляндия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги яхши қўшничилик муносабатлари Европанинг шимолида тинчликни мустаҳкамлашга амалий ёрдам бераётганлигини кўрсатиб ўтди.

Н.С. Хрушчев Финляндия бош министри Р. Лехтога юборган табрик телеграммасида ҳар иккала мамлакат ўртасида 1948 йилги шартномага асосланган ҳамжиҳатлик ва ўзаро ишончга асосланган муносабатлар муттасил мустаҳкамлана беради ва тинч-тотув яшаш принциплари муваффақиятли амалга оширилаётганлигини кўрсатувчи яққол ўрнак бўлиб хизмат қилади, деб умид билдирди.

Бош министр Р. Лехто Н. С. Хрушчевга юборган телеграммасида ҳар иккала мамлакатнинг туб манфаатларига мос бўлиб тушган бу шартнома улар ўртасида дўстлик ва ишонч вужудга келтирганлигини кўрсатиб ўтди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев Урхо Кекконенга табрик телеграммаси билан мурожаат қилди. Шартнома имзоланганлигининг 16 йиллиги муносабати билан Л. И. Брежнев президент Урхо Кекконендан самимий қутлов телеграммаси олди. (ТАСС).

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМГА САДОҚАТ—БУЮК ЗАФАРЛАР ГАРОВИ

3 АПРЕЛДА БУДАПЕШТДА БЎЛГАН ТАНТАНАЛИ МАЖЛИС

Ўртоқ Янош КАДАР доклади

Ҳурматли ўртоқлар!
Азиз дўстлар!

Мамлакатимиз озод қилинган куннинг 19 йиллиги муносабати билан энг катта миллий байрамимиз арафасида чақирилган тантанали мажлисимизнинг ҳамма қатнашчиларини партиямиз Марказий Комитети ва ҳукуматимиз номидан чин кўнгилдан қизғин табриклайман. Мен бу кун Венгриядаги ҳар бир шаҳар, қишлоқ, ҳар бир хуторнинг меҳнаткашларини, барча ватандошларимизни, социализм қураётган бутун венгер халқини қутлайман.

4 апрель — халоскоримиз Совет Армияси энг сўнгги гитлерчи босқинчини ватанимизнинг территориясидан ҳайдаб чиқарган кун йиллигидир. Бу — ватанимизнинг ҳар бир фарзанди учун қувончли байрам кунидир, чунки бизнинг халқимиз худди шу куни чинакам озодликка эришди, биз шу куни миллий мустақиллигимизни яна қўлга киритдик ва халқимиз олдида социал озодлик йўли, социалистик тараққиёт имкониятлари очилди. Венгер халқи бугун социалистик мамлакатда эркин бир вазиятда озодлик кунини байрам қилмоқда, зўр ғайрат билан қилган меҳнатига якун ясамоқда. Шу ажойиб кунда ўз юртимизда ва бу ерда, ўз орамизда халоскор баҳодир совет халқининг атоқли вакилларини, аввало бизнинг энг яқин дўстимиз ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевни, шунингдек Совет Иттифоқи партия-ҳукумат делегациясининг бошқа аъзоларини табриклаш имкониятига эга бўлганлигимиз байрамимизнинг ҳуснига ҳусн қўшмоқда.

Муҳтарам тантанали мажлис қатнашчилари!

1945 йил 4 апрель венгер халқи учун уруш тамом бўлганлигидан далолат берибгина қолмади. Ўша кундан бошлаб венгер халқининг тарихида янги даврга — миллий мустақиллик ва ижтимоий тараққиёт даврига қадам қўйилди. Илгариги ижтимоий тузум ўзига ўзи ўлим ҳукмини чиқарди. Венгриядаги капиталистлар ва помешчиклар синфи тор-мор келтирилди, чунки бу синфлар эксплуатация қилиш, хонавайрон қилиш, халққа, Ватанга, мустақилликка хиёнат ва сотқинлик қилишдан бошқа ишни уддалай олмас эдилар.

Ана шу синфлар ҳукмронлигининг сўнгги чорак асри қон билан беланган эди, бу — контрреволюция ва оқ террор даври эди. Бу ҳукмронлик энг реакцион кучлар билан, гитлерчи немис фашистлари билан иттифоқ туфайли давом этди, сўнгра уларнинг томонида туриб босқинчилик урушида қатнашишга олиб келди ва қонуний тарзда шармандалик билан — немис оккупацияси ва нилашчиларнинг мудҳиш ҳукмронлигининг ўрнатилиши билан тугади. Ана шу тузумнинг йўли худди ўқ-ёй каби тўппа-тўғри муқаррар ҳалокат сари олиб борди.

Иккинчи жаҳон уруши тарихи Улуғ Октябрь социалистик революцияси натижасида инсониятнинг ҳаётида қандай тарихий ўзгариш рўй берганлигини кўрсатди. Иккинчи жаҳон уруши вақтида социалистик давлат мавжуд бўлганлиги сабабли бу уруш империалистик давлатлар ўртасидаги ўзаро урушгина бўлиб қололмас эди ва ғарб давлатлари билан фашист блоки ўртасида жаҳонни қайтадан тақсим қилиш йўлидаги курашгина бўлиб қололмас эди. Фашизмга қарши демократик характер олган бу урушда Совет Иттифоқи фашизм блокига қарши озодлик курашининг етакчи кучи бўлди. Бу уруш натижасида жаҳонга ҳоким бўлишга интилган фашист кучлар тор-мор келтирилди, шунингдек империализм заифлашиб қолди, халқларнинг озодлик йўлидаги кураши кучайди, янги мустақил давлатлар вужудга келди ва мустақил бўлиб олган халқларнинг кўпи социализм йўлига ўтди. Гитлерчи фашистлар асоратидан халос бўлган венгер халқи ҳам ҳокимиятни ўз қўлига олди, социалистик асосларда Венгрия Халқ Республикаси ташкил топди.

Венгрия халқи бундан аввал ҳам ғалаба қозонган эди. Аммо Венгрия Совет Республикасининг мағлубиятга учраганлигига сабаб шуки, тарихий вазият бу республикани сақлаб қолиш учун қулай шароит туғдирмаган эди. Ҳозирги вақтда халқнинг ўз тақдирини ўзи ҳал этиши учун яна имконият туғилди. Халқ бу имкониятдан фойдаланишни хоҳлайдими ва фойдалана оладими, бутун гап ана шунда эди. Мамлакат озод қилинганидан кейин тарих майдонига чиққан янги сиёсий кучлар ва партиялар орасида халққа йўл кўрсатиб бера оладиган ва унинг олдига равшан бир мақсадни қўя оладиган куч ва партия топилармикин.

Чорак аср мобайнида жуда кўп хавф-хатарни бошдан кечириб подпольедангина ҳақиқатни эълон қила олган партия ҳам вужудга келган демократик партиялар билан биргаликда жамоатчилик фикри олдида яна очиқ гапириш имкониятига эга бўлди. Бу партия — Венгрия Коммунистик партияси эди. Бу партияни таъқиб этдилар, партиянинг аъзоларидан кўпи шафқатсизлик билан ўлдирилди, лекин бу партия халқ олдида ўзига доғ туширмади, чунки у халқ душманларига ҳеч қачон ён бермади. Бу партия яширин шароитда иш олиб боришга мажбур этилиб, таъқиб қилинган бўлса ҳам мамлакат мустақиллигининг очиқдан-очиқ сотилишига, фашистларнинг антисовет урушига қўшилишга қўл қовуштириб, бепарво қараб тура олмади. Партия яширин шароитда ҳам демократик ва ватанпарвар кучларни жипслаштириб, курашни уюштирди ва бу курашга етакчилик қилди.

Мамлакат озод қилинганидан кейин, контрреволюция, уруш ва нилашчилар ҳукмронлиги барҳам топганидан 25 йил кейин Коммунистик партия энди капитализмга қайтиш йўқ, лўттибозлик ва чалакам-чатти қарорлар қабул қилишга йўл йўқ, деб тўла ҳуқуқ билан айта олди. Жуда кўп азоб-уқубат келтирган ижтимоий тузумдан халос бўлиш зарур эди.

Халқнинг бирлашган кучлари пролетариат диктатурасини барпо қилдилар, ишчилар синфи ва унинг партияси узоқ давом этган курашдан кейин сиёсий раҳбарликни ўз қўлига олди. Ғалаба қилган пролетариат диктатураси миллатга тааллуқли ҳар бир олижаноб ишнинг вориси бўлиб қолди. Пролетариат диктатураси асрлар бўйи ҳал этилмаган тарихий масалаларни бирин-кетин ҳал этди ва шу туфайли пролетариат диктатурасининг ғалабаси натижасида ер, нон ва озодлик учун бир аср мобайнида олиб борилган кураш тугалланди. Мамлакатнинг озод қилинганлиги венгер халқини бир аср давом этган миллий ҳамда ижтимоий зулмдан узил-кесил халос қилди ва унинг тарихида янги боб — социализм даври бобини очди. Шунинг учун ҳам 4 апрель бизнинг энг катта байрамимиздир.

Ҳурматли тантанали мажлис қатнашчилари!

Халқимиз озод бўлган пайтдан буён қарийб йигирма йил ўтди. Ана шу 19 йил тарихий жиҳатдан унча катта давр эмас. Аммо ана шу 19 йил мобайнида бутун жаҳонда ҳам, Венгрияда ҳам жуда катта воқеа ва ўзгаришлар рўй бериб, бу воқеалар бутун жаҳоннинг қиёфасини ўзгартириб юборди. 14 мамлакатдан иборат жаҳон социалистик системаси ташкил топди. Бу система ер шари территориясининг тўртдан бир қисмини эгаллаб турибди. Бу система Европа, Осиё ва Латин Америкасига ёйилди. Социалистик революция пионери, жаҳонда биринчи социалистик давлат улуғ Совет Иттифоқи эндиликда коммунизм қурмоқда ва бу билан бутун инсониятга намуна бўлиб, унга йўл кўрсатиб бермоқда.

Жаҳонда кучларнинг тамомила янги нисбати вужудга келди. Авваллари уруш ўз қурбонларини ҳеч монесиз асрлар бўйи ютиб келган бўлса ва эксплуататорлар ҳамда мустамлакачилар бартараф қилиб бўлмайдиган ғовларга дуч келмаган бўлса, ҳозирги кунда инсоният тарихида биринчи марта жаҳонда тинчлик, миллий мустақиллик ва ижтимоий тараққиёт кучлари устун бўлиб қолди. Эндиликда тинчлик миллий мустақиллик ва ижтимоий тараққиёт кучлари жипслаштирилган ҳамда муваффақиятли кураш олиб борилган тақдирда бу кучлар инсоният олдида пайдо бўлган жаҳон уруши хавфини йўқ қила оладилар, деб айтяпмиз.

Жаҳон социалистик системасининг вужудга келганлиги ва кучлар нисбати ўзгарганлиги натижасида империализм мустамлакачилик системаси емирилди ва биз эндиликда ёш мустақил давлатлардан иборат бўлган янги Осиёни ва янги Африкани кўриб турибмиз.

Қарийб йигирма йил мобайнида техника соҳасида чинакам революция бўлди ва инсоннинг ақл-идроки деярли ҳар куни янги мўъжизалар яратмоқда. Инсон қўли билан яратилган планеталар ва бортида одам бўлган космик кемалар космосда парвоз қилиб юрибди. Шу нарса қувончлики, ижтимоий тараққиёт соҳасида ҳам, космосни забт этиш соҳасида ҳам Совет Иттифоқи олдинда бормоқда: Совет Иттифоқи ракета техникаси соҳасида, космонавтикада ва фаннинг давримиз учун жуда муҳим бўлган бошқа кўп соҳаларида шубҳасиз, биринчиликни эгаллади.

Ниҳоят, яна бир муҳим нарса шуки, қарийб йигирма йил мобайнида социализм давримизнинг ҳукмрон идеяси бўлиб қолди. Халқлар меҳр-муҳаббат билан социалистик мамлакатларга назар солмоқдалар, бу мамлакатлардан ўрнак олишни истайдилар ва тобора кўпроқ ёш мустақил мамлакатларнинг ҳукуматлари социализм қуришни ўз программалари деб эълон қилмоқдалар. Бу — беқиёс жуда катта ўзгариш дейиш мумкин.

Шу давр ичида ишчилар синфи раҳбарлигидаги Венгрия меҳнаткашлар оммаси ҳокимият учун курашни муваффақиятли суратда тугаллади. Социалистик қайта қуриш ва қурилишнинг дастлабки йиллари ана шу пайтга тўғри келади. Ишлаб чиқариш воситалари халқ қўлига ўтади. Социалистик саноат, социалистик банк системаси, ички ва ташқи бозор вужудга келтирилади. Венгрия Халқ Республикаси барпо этилади ва Советлар тузилади. Пролетариат диктатурасининг давлат аппарати ташкил топди ва муассасаларга янги кишилар келадилар. Маданий революция бошланди, илгари илм олиш учун ҳар қандай имкониятдан маҳрум этилган халқнинг кенг қатламлари ниҳоят ўрта ва олий мактабга кирадилар; улар театр, кино ва концерт залларини тўлдирадилар ҳамда маданият хазиналари билан танишадилар.

Планли социалистик хўжалик, социалистик индустрлаштириш дастлабки самараларини беради. Ана шу дастлабки йиллар халқнинг зўр ғайрати, революцион шижоати билан характерланади ва бу йилларда муваффақиятлар қўлга киритилади. Ҳаммамизнинг қалбимизда ишга ташналик ва ишонч туйғулари жўш урмоқда. Аммо йўлимизда хато ва фожиали ишлар ҳам бўлди. Хатолар орқасида рўй берган умидсизлик душман пропагандаси учун замин тайёрлаб берди, душман халқимизнинг бирлигига раҳна солиш учун кўпорувчилик ишлари олиб борди. Бунинг натижасида контрреволюциянинг яна бир хуружи учун, ҳукмрон синфларнинг чет эл ёрдамида ўз ҳокимиятини тиклаш йўлида яна бир марта уриниб кўриши учун имконият туғилган эди. Аммо 1919 йил августи такрорланиши мумкин эмас эди, чунки дунё ўзгарди, кучлар нисбати социализм фойдасига ўзгарди.

Муҳтарам тантанали мажлис қатнашчилари!
Азиз ўртоқлар!

Қарийб 8 йилдан буён мамлакатимиз тинч, осойишта вазиятда, бир меъёрда ижодий меҳнат билан банд. Тарихимизнинг бир неча асри мобайнида халқимиз синфий зулмга, уруш, қашшоқлик, муҳтожлик ва террорга дучор бўлиб келган эди; ирқий ва миллий адоват билан халқимиз пароканда бўлган эди. Пролетариат диктатураси ғалаба қилганидан кейинги дастлабки йилларда ҳам булутли кунлар бўлди. Шахсга сиғиниш, социалистик қонунчиликнинг бузилиши социализмга интилган ва унга ишонган омманинг бошига кўп кулфат солди. Шу сабабли биз ҳар бир ишчи, ҳар бир деҳқон, ҳар бир интеллигент ва яхши ниятда ўз меҳнати билан тирикчилик қилувчи ҳар бир киши ҳозирги кундагидек тинч, осойишта ва ишонч билан яшайдиган ва яшай оладиган давр бизнинг тарихимизда шу вақтгача бўлмаган эди ва бўлолмас эди, деб айтиш ҳуқуқига эгамиз.

Биз буларнинг ҳаммасига ички шароит, шунингдек халқаро шароит қулай бўлганлиги туфайли эришдик. Партиянинг сиёсати тўғри, изчил, мустаҳкам сиёсатдир ва бу сиёсат бундан буён ҳам ўзгармайди. Партия сабоқларни доимо эътиборга олади, ўтмишимиз билан, традицияларимиз билан, халқимизнинг тажрибаси билан ҳисоблашади. Хуллас, партиянинг сиёсати марксча-ленинча, интернационалистик сиёсатдир. Венгрия меҳнаткашлар оммаси партиямизнинг сиёсатини тушунмоқда, маъқулламоқда ва бу сиёсатга амал қилмоқда, деб дадил айта оламиз.

Халқ ҳокимияти мустаҳкамдир. Венгрия Халқ Республикаси кучлидир, чунки уларнинг сиёсий ва иқтисодий негизи мустаҳкам ва соғломдир. Ривожланиб бораётган социалистик саноатимиз ҳозирги кунда мамлакат озод қилинган пайтгача бўлганидан беш баравар ортиқ маҳсулот ишлаб чиқармоқда ва ёш социалистик қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришимиз йил сайин ўсиб бормоқда. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида йил сайин кўпроқ имкониятлар топилиб, ишга солинмоқда.

Ўз курашида Совет Иттифоқининг, бутун социалистик мамлакатларнинг ва барча прогрессив кучларнинг ёрдами ва кўмагидан фойдаланган венгер халқи халқ ҳокимияти ҳимоя қилиниб мустаҳкамланганидан кейин янги, тарихий аҳамиятга эга бўлган ғалабага эришди. Венгер халқи қишлоқ хўжалигини социалистик негизда қайта ташкил этди ва социалистик жамият асосларини қуриб бўлди. Шундай қилиб социалистик ишлаб чиқариш муносабатлари мамлакатимизда ҳукмрон муносабатлар бўлиб қолди. Бундай шароитда партиямизнинг VIII съезди тараққиётнинг янги босқичини — социалистик жамиятни тўла қуриш босқичини халқимизга кўрсатиб бера олди.

Бизнинг жамиятимизда ҳозир осойишталик, яхши вазият ҳукм сурмоқда. Бундай вазиятни вужудга келтириш учун имконият туғдирган нарса шуки, социализм пойдевори қурилиши билан бизнинг мамлакатимизда одамнинг одамни эксплуатация қилиши абадий тугатилди, муросасиз синфий зиддиятлар барҳам топди ва синфий кураш формалари ўзгарди.

Халқ ҳокимияти мустаҳкам ва енгилмасдир. Бизнинг партиямиз, ишчилар синфимиз, бутун халқимиз шу тўғрида ғамхўрлик қилмоқда. Ҳозирги вақтда бизнинг кундалик ишимизда қурилиш вазифалари биринчи ўринга қўйилмоқда. Ҳозирги кунда бу вазифа мамлакатимиздаги синфий курашнинг ҳал қилувчи соҳасидир. Революционерлар, коммунистлар эндиликда шундай деб даъват этмоқдалар: яхши меҳнат қил, бутун билим ва қобилиятларингни социализмга бағишла. Сенинг қадр-қимматинг жамиятга бераётган неъматинг билан белгиланади. Ҳозирги кунда социалистик ватанга, ўзи бажараётган меҳнатга муносабат — одам тўғрисида фикр юритишнинг асосий мезонидир.

Бинобарин, бутун меҳнаткаш халқни ўз ичига оладиган бирликни, социалистик миллий бирликни вужудга келтириш асослари ва ҳал қилувчи заминлари мавжуддир. Бу бирлик чинакам ва бузилмас, мустаҳкам миллий бирлик бўлади, чунки манфаатлари тамомила бир-бирига тўғри келадиган синфлар ва табақалар бунда батамом жипслашадилар. Ҳозирги кунда социализм бу бирликнинг негизидир. Бу бирлик миллатнинг пешқадам кишилари тарихнинг бирор палласида рўёбга чиқариш учун бирлашган мақсадларни — миллий мустақилликни, халқ эркинлигини, фашизмга қарши кураш олиб боришни ва тинчликни кўзда тутади. Бинобарин, ҳар бир ватанпарвар, ватаннинг равнақи, миллий мустақиллигига тарафдор бўлган ҳар бир киши, ҳар бир антифашист ва тинчлик учун курашувчи ҳар бир киши миллий бирликда ўз ўрнини топди.

Яқинда Ватан халқ фронтининг умумвенгрия съезди бўлиб ўтди. Бу ажойиб съезд барча конструктив сиёсий кучлар халқ фронти ҳаракатига бирлашганлигини ва келгусида янада кўпроқ жипслашажагини, мамлакатимиз ва халқимизнинг фаровонлиги тўғрисида ташвиш тортаётган кишиларнинг ҳаммаси, фикр юритиши нотўғри сиёсий қарашлар ва эгоистик мақсадларга бўйсунмаган кишиларнинг ҳаммаси халқ фронти ҳаракати сафига ўтажагини кўрсатди. Ниҳоят, эндиликда халқ ҳокимиятимизни бу ҳокимиятнинг кучларини мустаҳкамлашдан, халқнинг фаровонлигини оширишдан, социализмни тўла қуришдан иборат ягона мақсадга эришмоқ учун бутун ижодий кучимиз, қобилиятимиз ва иродамизни бир жойга тўплай оламиз.

Бизнинг халқимиз ўз муваффақиятлари билан фахрлана олади. Мамлакатимизнинг миллий даромади мамлакат озод қилинишигача бўлган даврдагига нисбатан уч баравар кўпайди. Ишчи ва хизматчиларнинг реал даромади 1949 йилдагига нисбатан 80 процентдан зиёд ортди, қишлоқдаги ҳар бир киши ҳисобига истеъмолнинг реал ҳажми шу давр ичида 70 процент кўпайди. Ўтган йилларда аҳоли истеъмоли 1949 йилдаги даражадан икки баравардан зиёд ортиб кетди. Ана шундай ўсишга асосан кейинги 7 йил мобайнида эришилди. Биз 6 йил ичида 400 мингдан кўпроқ квартира қурдик. Социал страхование бутун аҳолига хизмат кўрсатмоқда.

Биз дадил шуни айта оламизки, халқи ўтмишдан қолоқликни мерос қилиб олган мамлакатда, иккинчи жаҳон уруши вақтида тамомила деярли вайрон бўлган ва 1956 йилдаги контрреволюция жуда катта зарар етказган мамлакатда, империалистлар, реакцион кучлар ва тараққиётнинг барча душманлари ошкора курашни, вайронгарчилик келтирувчи кўпорувчилик ишларини уюштириш, иқтисодий таъсир кўрсатиш йўли билан ва бошқа ҳар қандай усуллар билан социалистик қурилишга халақит беришга уринган мамлакатда ана шундай катта натижаларга эришдик.

Ана шу мустаҳкам асослар социалистик қурилишни тез суръатлар билан давом эттиришимиз ва халқнинг фаровонлигини янада оширишимиз учун имконият яратиб беради. Биздан интизомли бўлиб яхши уюшган ҳолда зўр ғайрат билан меҳнат қилишдан, иқтисодий тежашга риоя қилишдан бошқа ҳеч нарса талаб этилмайди. Биз шундай ишламоғимиз кераки, бу вазифаларимиз доим бажарилган бўлсин, белгиланган планлар — йиллик планлар ҳам, беш йиллик план ва тараққиётнинг перспектив планлари ҳам амалга оширилсин.

Сўл авантюризмни, ревизионистик сотқинликни енгмаганимизда ва синфий душман турли отрядларининг ҳужумларини даф қилмаганимизда, ана шу муваффақиятлар тўғрисида гапира олмас эдик. Биз бундан буён ҳам яхши натижа берган ана шу йўлдан бораверамиз ва партиянинг, мамлакатнинг ғилдирагини ўнгга ҳам, сўлга ҳам буриб юборишга йўл қўймаймиз.

Социализм қурилишида эришилган муваффақиятларимизни дўстларимиз қадрлаётганлигини ҳис этиш ёқимлидир ва бу нарса бизга илҳом бахш этади. Биз ўзимизнинг яратувчилик меҳнатимиз билан меҳнаткаш халқимизга хизмат қилибгина қолмай, балки социализмнинг ғалабаларини қўлга киритишда ўз интернационал бурчимизни бажаришга ҳам ҳамиша ҳаракат қиламиз.

Бизнинг тинчлигимиз ва осойишталигимиз учун ташқи сиёсий шарт-шароитлар ҳам мавжуддир. Совет Иттифоқи кучларининг ўсиб бораётганлиги, Совет Иттифоқи халқларининг беғараз ёрдами, Совет ҳукуматининг ташаббуси, ғайрат-шижоати ва тинчликсевар кучларнинг биргаликда ҳормай-толмай олиб бораётган кураши жаҳон урушининг олдини олишимизга имконият яратиб беради.

Тинчлик ва қуролсизланиш учун курашда қўлга киритилган натижаларнинг аҳамияти жуда катта. Термоядро қуроли синовларини қисман тақиқлаш тўғрисидаги шартнома ва ядро қуроли бўлган объектларни космик орбитага чиқармаслик тўғрисидаги Совет — америка битими шундай натижалардандир. Биз тинчлик учун бундан буён ҳам кураш олиб бораверамиз ва мустаҳкам тинчликнинг замини сифатида барча энг муҳим халқаро масалаларни ҳал этиш учун кураш олиб бораверамиз. Венгриянинг меҳнаткаш халқи ва Венгрия ҳукумати тинчлик йўлидаги буюк курашга имкони борича актив қатнашмоқдалар. Улар ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисидаги совет таклифларини қўллаб-қувватламоқдалар. Бу таклифлар ҳозирги вақтда Женевада қуролсизланиш масаласи билан шуғулланувчи 18 давлат комитетининг кун тартибида турибди.

Биз, Германия Федератив Республикасида қайтадан тикланган герман империализмига қарши Совет Иттифоқи ва Германия Демократик Республикаси ҳукуматлари ва халқлари билан биргаликда, барча тинчликсевар халқлар билан биргаликда кураш олиб борамиз. Биз ҳар иккала суверен герман давлати билан сулҳ шартномасини имзолаш зарур, Ғарбий Берлинни демилитарлаштирилган эркин шаҳар деб эълон қилиш ва шундай қилиб Ғарбий Германиянинг милитарлаштирилишини тўхтатиш зарур деб ҳисоблаймиз.

Биз атомсиз зоналарни вужудга келтириш тўғрисидаги турли таклифларни, шу жумладан Польшанинг Марказий Европада атомсиз зонани вужудга келтириш тўғрисида илгари сурган кейинги таклифини қўллаб-қувватлаймиз. Биз ўртоқ Хрушчевнинг янги йил арафасида давлатлар ўзаларининг территориал чегара низоларини куч ишлатмай ҳал этишлари лозим, деган таклиф киритиб кўрсатган ташаббусини фойдали ташаббус деб, амалга оширилиши мумкин бўлган ташаббус деб ҳисоблаймиз.

Биз мустамлакачиликнинг эски ва янги формаларини қоралаймиз. Мустамлакачилик асоратида жафо чекаётган барча халқларга озодлик берилишини талаб қиламиз ва ер шарининг бирор қисмида ўз озодлиги учун курашаётган халқларга қарши қурол кўтараётганларни ва бошқа халқларни ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқидан маҳрум этаётганларни қоралаймиз.

Венгрия Халқ Республикаси тинчлик йўлида бирор иш қилиш иложи бўлган ҳамма жойда халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқи учун, турли ижтимоий тузумдаги мамлакатларнинг тинч-тотув яшаши учун ҳамиша кураш олиб келди ва бундан буён ҳам кураша беради.

Айни вақтда социалистик ижтимоий тузумнинг тўла ғалабаси учун олиб бораётган курашимизни, мустамлакачилик системасини тамомила тугатиш учун курашни ва тинчликни сақлаш учун олиб борилаётган курашни бир-биридан ажратиш асло мумкин эмас. Бизнинг эътиқодимизча, бу шундай бир йўлки, бутун инсоният шу йўлдан боргандан капиталистик зулм ва эксплуатация системасидан узил-кесил халос бўлади ва шу билан бирга уруш ваҳимасидан қутилади. Социалистик мамлакатлар, халқаро ишчилар ҳаракати биргаликда ишлаб чиқилган, яхши натижа берган ва мумкин бўлган бирдан-бир сиёсатга — тинч-тотув яшаш ҳамда тинч мусобақа сиёсатига якдиллик билан амал қиладиган бўлсалар, бу ғалабамизни олға бостираверади. Кейинги йиллар бу сиёсатнинг тўғри сиёсат эканлигини тўла равишда тасдиқлади.

Капитализмдагига нисбатан кенгроқ демократия бўлишини, моддий фаровонликнинг юксакроқ даражага кўтарилишини, илм олиш учун кенгроқ имкониятлар яратиб берилишини таъминлайдиган бундай социализм, бундай коммунизм буржуазия учун хатарли эканлиги кейинги йилларда яна тасдиқланди. Омма тинчликнинг мустаҳкам таянчи деб, халқлар озодлигининг кучли ҳимоячиси деб билган бундай социализм буржуазия учун хатарлидир.

Хитой раҳбарлари бу сиёсатга ҳужум қилмоқдалар. Бизнинг Марказий Комитетимиз 20—22 февралда бўлиб ўтган Пленумида Хитой раҳбарларининг догматик бузишлари ва бузғунчилик фаолиятига яна якдиллик билан қатъий қарши чиқди.

Венгрия меҳнаткашлари ўз муваффақиятларини социалистик мамлакатлар билан қардошларча бирдамликдан, бирликда ўз ифодасини топган кучдан ажратиш мумкин эмаслигини яхши англайдилар. Совет Иттифоқи билан қардошларча дўстлик биз учун айниқса қадрлидир. Венгер халқи ўз халоскори Совет Иттифоқидан, совет армиясидан абадий миннатдордир. Аммо Совет Иттифоқи, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва совет халқи социалистик тараққиётимизнинг ўтган йилларида ҳар бир ишда бизнинг сиёсий ва иқтисодий кўмакчимиз ва таянчимиз бўлиб келганликлари учун ҳам венгер халқи улардан миннатдордир. Биз ўз мустақиллигимизни ҳимоя қилганимизда уларга таяндик, улар социалистик қурилишда, ижодий меҳнатимизнинг барқарорлигини таъминлашда бизни батамом қўллаб-қувватладилар ва ҳозирда ҳам қўллаб-қувватламоқдалар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳозир ҳар қачонгидан кўра кўпроқ бизнинг ғоявий ва сиёсий ёрдамчимиз, сафдошимиздир. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг марксча-ленинча илмий фаолияти ва биз бу фаолиятдан олишимиз мумкин бўлган нарсалар ҳозирги муваффақиятларимизнинг манбаларидан биридир. Кейинги йилларда халқаро ишчилар ҳаракатининг ғоят юксалганлиги Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг идеология соҳасидаги фаолияти, бу фаолиятнинг якунларини тўплаган КПСС XX ва XXII съездлари барча коммунистик партиялар учун катта аҳамиятга эга эканлигини тасдиқлади. Коммунистик ва ишчи партияларнинг 1960 йилда бўлиб ўтган тарихий Кенгаши ҳужжатларида кўрсатиб, қайд қилиб ўтилганидек, КПССнинг бу фаолияти ҳамма учун принципиал аҳамиятга эгадир.

Ҳурматли тантанали мажлис қатнашчилари!

Ҳар бир революционер Маркс — Энгельс — Лениннинг иши, коммунизм ғояси қандай зўр кучга айланганлигини кўрганида унинг қалби ифтихор туйғуларига тўлиб тошади. Бу ғоя социализм ғалаба қилган 14 мамлакатда, жаҳондаги коммунистик партияларда энди моддий кучга айланди. Биз дадил айта оламизки, бутун дунёда ҳар қандай сиёсий, идеологик кураш коммунизм учун ёки коммунизмга қарши кураш шиори остида бормоқда, ҳар қандай кураш шу масала теварагида олиб борилмоқда. Ҳозирги кунда ҳар бир киши марксизм ва социализмга нисбатан муайян позицияда турибди, марксизм ва социализмни маъқуллайди ёки уларни рад этади, аммо ҳар бир киши албатта, бирор позицияни эгаллайди. Руҳонийлар, файласуфлар, сиёсий арбоблар, ёзувчилар, санъат арбоблари бу масалада муайян позицияда турибдилар, чунки бу ғояни менсимаслик, эътиборга олмаслик мумкин эмас. Бу қадар кучли, бу қадар зўр таъсирчан ғоя ер юзида ҳали бўлмаган эди.

Бу табиий бир ҳол, чунки марксизм-ленинизм бирор кишининг маъқуллашига молик бўлмаган ижтимоий тараққиётнинг объектив қонунларини тушунишга асосланган фандир. Бу табиий бир ҳол, чунки коммунизм — тўғри ғоя, халқ ғояси, келажак ғоясидир. Коммунизм ер юзининг тўртдан бир қисмида ғалаба қилди, бизнинг Венгриямизда ғалаба қилди ва бутун дунёда ғалаба қилади. Коммунизм ғояси кучи шундаки, бу ғоя фактларга, ҳақиқий турмушга асосланади, ҳаракат ва ўзгаришни кўриб туради ва ҳаёт ҳамда тараққиётнинг янги масалаларига жавоб топади.

Бу ғоя, марксизм-ленинизм ғояси партиямизнинг — Венгрия Социалистик ишчи партиясининг сиёсатига ва партиямизга эргашиб бораётган венгер халқига раҳнамо бўлмоқда. Бу ғоя бизни революцион кучлар билан, жаҳон коммунистик ҳаракати билан, социализм қураётган халқлар билан бирлаштиради. Собиқ мустабид ҳокимлар, короллар, амалдорлар, помешчиклар ва капиталистлар асрлар бўйи венгер меҳнаткашларини ҳар қандай ҳуқуқлардан маҳрум этдилар, ажнабийларга сотилган малайлар мамлакатни таладилар ва хонавайрон қилдилар. Бизнинг тарихимиздаги ана шу қора ўтмиш абадий йўқ бўлиб кетди, халқ ҳокимиятни қўлга олди, мамлакатнинг ва ўз тақдирининг хўжайини бўлиб қолди, миллат бўлиб уюшди. Ишчилар синфи, унинг революцион партияси ва социалистик ғоя жамиятимизга раҳбарлик қилмоқда. Бу ғоя давримизнинг тобора баланд кўтарилаётган ва тобора порлаб нур сочаётган янги юлдузидир. Озодлик кунимиз нишонланаётган ҳозирги пайтда атроф теваракка назар солганимизда, бизнинг халқимиз тинч ва осойишта бўлиб эркин яшаётганлигини, меҳнат қилаётганлигини ва тараққиётнинг енгилмас халқаро кучлари билан жипслашиб, истиқболга ишонч билан қараётганлигини кўрамиз. Бизнинг халқимиз ўзи танлаб олган йўлдан эркин социалистик меҳнат дунёсининг тантанаси сари шаҳдам қадамлар билан олға бормоқда.

Яшасин 4 апрель — бизнинг энг катта миллий байрамимиз!

Яшасин социализм қураётган бизнинг меҳнатсевар халқимиз ва севикли Ватанимиз Венгрия Халқ Республикаси!

Яшасин бизнинг халоскоримиз Совет Иттифоқи, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва унинг Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги Марказий Комитети!

Яшасин социализм қураётган халқлар!

Яшасин тинчлик ва халқлар дўстлиги!

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

Азиз ўртоқ Янош Кадар!
Азиз ўртоқ Иштван Доби!
Азиз ўртоқлар, дўстлар!

Венгер халқи ўз ватани фашизмдан озод қилинган куннинг 19 йиллигини нишонлаётган шу кунларда биз совет партия-ҳукумат делегацияси, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Совет Иттифоқи Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати, барча совет коммунистлари ва совет кишилари номидан сизларни миллий байрам билан қизғин қутлаётганлигимиз ҳамда социалистик меҳнатда сизларга янгидан катта-катта ютуқлар, шахсий турмушда бахт, иқбол, Халқ Венгриясига бахт-саодат ва равнақ тилаётганлигимиз билан хурсандмиз.

Ҳар бир халқнинг ҳаётида унинг тақдирини узоқ вақтларгача белгилаб берадиган, унинг хотирасида умрбод сақланиб қоладиган воқеалар бор. Мамлакатнинг фашистлар асоратидан озод қилинганлиги венгер халқи олдида чинакам мустақиллик сари, янги ҳаёт сари кенг йўл очиб берди. Шонли 4 апрель куни фақат сизларнинг байрамингиз бўлиб қолмай, социалистик мамлакатлардаги халқларнинг, ҳамма дўстларингизнинг ҳам байрамидир. Бу совет халқи учун қувончли воқеа бўлиб, мана шу кунда шу ерда сизларнинг орангизда турганлигимиз, қардошлик туйғуларимизни шахсан ифода этиш имкониятига эга бўлганлигимиз билан бахтиёрмиз.

Ўртоқ Янош Кадар ўз докладида Халқ Венгрияси сўнгги йилларда эришган ютуқларнинг ёрқин манзарасини чизиб берди. Венгер халқи социалистик қурилишнинг мураккаб вазифаларини ҳал қилишни муваффақиятли уддалаб, тарихан қисқа муддат ичида социалистик жамият негизларини яратиб олди. Венгрия Социалистик ишчи партиясининг VIII съезди таъкидлаганидек, Халқ Венгрияси социалистик жамият қурилишини батамом тугаллаш босқичига кирди. Ҳозирги Венгрия социалистик мамлакатларнинг қудратли оиласига аъзо бўлиб кирган чинакам озод, мустақил, яшнаётган давлатдир.

Венгрия тарихан қисқа вақт ичида нақадар ажойиб йўлни босиб ўтди! Венгрия меҳнаткашлари туб социал ўзгаришларни амалга ошириб, саноат ишлаб чиқариши ҳажмини беш баравар кўпайтиришга эришдилар, саноатнинг янги тармоқларини барпо қилдилар, қишлоқ хўжалигини социалистик асосда қайта қуриб олдилар, чинакам маданий революцияни амалга оширдилар. Венгрия меҳнаткашлари яхшироқ яшайдиган бўлиб қолдилар, кенг социал ҳуқуқлар олдилар.

Рақамлар — кишини зериктирадиган нарса, дейиш одат бўлиб қолган. Лекин шундай рақамлар борки, биз бу рақамларни зўр мамнуният билан тилга оламиз. Бу — халқ меҳнатига якун ясовчи рақамлар бўлиб, шуларнинг замирида биз янгидан миллион-миллион тонналаб металлни, янги машиналар ва станокларни, халқ истеъмоли буюмларини кўрамиз. Шу рақамлар замирида кўз ўнгимизда янги Социалистик Венгрия гавдаланади. Сўнгги олти йил ичида Венгрия саноати маҳсулотининг ҳажми 70 процентдан зиёд, машинасозлик маҳсулоти икки баравардан зиёд, шу жумладан приборсозлик маҳсулоти 2,7 баравар, химия саноатининг маҳсулоти эса 2,8 баравар кўпайди.

Венгер қишлоғи тўғрисида гапирганда, уни халқ ҳокимияти йиллари мобайнида бошқатдан туғилди, дейишади. Қишлоқда кўпдан-кўп янги уйлар вужудга келди, янги посёлкалар қад кўтарди. Эндиликда ҳар бир венгер қишлоғида электр нури, клублар, кинотеатрлар бор.

Деҳқонларнинг янги ҳаётга қонуний, муқаррар суратда ўтиши хўжаликнинг коллектив формалари келтираётган афзалликларни тушуниб, онгли равишда амалга оширилмоғи учун ўртоқ Янош Кадар бошлиқ Венгрия Социалистик ишчи партиясининг Марказий Комитети ҳамма чораларни кўрди. Партия худди ана шундай сиёсат тутганлиги натижасида венгер қишлоғида социалистик ишлаб чиқариш муносабатлари батамом ғалаба қилди, миллат социал бирлигининг негизи бўлган Венгрия ишчи ва деҳқонларининг иттифоқи тобланди ва мустаҳкамланди.

Майда якка деҳқон хўжалигидан ерни жамоа бўлиб ишлашга ўтишдек ғоят катта революцион бурилиш жараёнида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши асло орқага кетиши керак эмаслигини Венгрия Социалистик ишчи партияси амалда исботлади. Венгер қишлоғини кооперативлаштириш даврида мамлакатнинг қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши узлуксиз суратда юксала берди, бу эса Венгрия меҳнаткашларининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш учун яхши негиз яратмоқда.

Венгрия ҳамиша талантларга бой мамлакат бўлиб келган. Халқ ҳокимияти йиллари мобайнида венгер маданиятининг прогрессив традициялари кенг ривож топди. Мамлакатнинг меҳнаткаш интеллигенцияси ўзининг ижодий кучларини венгер халқининг социалистик истиқболи учун курашга сарфламоқда.

Венгрия коммунистлари аҳолининг ишчилар, деҳқонлар, интеллигенциядан иборат жуда кенг қатламларини ягона миллий халқ фронтига бирлаштириш учун кўп ишларни қилдилар. Ҳамма миллий кучларни жипслаштириш ва уларни социалистик қурилишга жалб этиш сиёсати ўзининг яхши самараларини берди. Коммунистлар ҳеч қачон ўзларини партиясизлардан яккалаб олган эмаслар, манманлик ва такаббурликнинг ҳар қандай кўринишлари уларга ётдир. Коммунистларнинг ҳаракати шуки, социализм иши ҳар бир меҳнаткашнинг жонажон иши бўлиб қолсин, жамиятнинг ҳар бир аъзоси янги ҳаётнинг онгли ва актив ижодкори бўлиб қолсин.

Буларнинг ҳаммаси, ўртоқлар, шуни кўрсатиб турибдики, 1919 йилги қаҳрамон революционерлар кураш олиб борган, хортичилар режимига қарши курашчилар ўз жонини қурбон қилган иш венгер тупроғида тантана қилмоқда. Ишчилар синфи, меҳнаткаш деҳқонлар ва барча меҳнаткашлар ҳокимиятни ўз қўлига олиб, ўз тақдирига ўзи хўжайинлик қила бошлагач, нималарга қодир эканлигини сизларнинг ғалабаларингиз бутун дунёга яна бир карра намойиш қилиб кўрсатмоқда.

Янги жамиятни барпо этиш — чакана иш эмас. Бу иш социалистик қурилишнинг иқтисодий қонунларини чуқур билишни ҳамда ана шу қонунларга мувофиқ ҳаракат қила билишни, актуал вазифаларни ҳал қилишга ижодий муносабатда бўлишни, катта ташкилотчилик иши ва сиёсий иш олиб боришни талаб қилади.

(Охири учинчи бетда).

Ўрток Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

(Боши иккинчи бетда)

1956 йилги воқеалар Венгрияни мураккаб ва қийин шароитларга солиб қўйган кезларда, марксчи-ленинчи партияларга хос бўлган ана шу фазилатлар айниқса асқотди. Контрреволюцион исён оқибатларини тугатиш ва айни маҳалда Ракошининг шахсига сиғиниш билан боғлиқ бўлган хатоларни тузатиш зарур бўлиб қолди. Венгрия Социалистик ишчи партияси ҳам догматизмга қарши, ҳам ревизионизмга қарши матонат билан кураш олиб боришга, халқ оммасининг ўз революцион авангардига бўлган ишончини тиклаш учун, пролетар давлатининг социал негизини — ишчи ва деҳқонлар иттифоқини мустаҳкамлаш учун кураш олиб боришга мажбур бўлди.

Венгрия коммунистлари ана шу вазифаларни муваффақият билан уддалашганини, мураккаб вазиятни суриштириб тагига ета билишганини, илгариги раҳбарлар йўл қўйган хатоларни изчиллик билан тузата олишганини эндиликда ҳамма кўриб турибди. Венгрия коммунистлари марксчи-ленинчи партияни қайтадан тиклашди, социалистик давлатни мустаҳкамлашди, меҳнаткаш венгер халқини социалистик ғалабаларни ҳимоя қилишга отлантиришди. Партия, унинг ўз ватанининг содиқ фарзанди, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг атоқли арбоби ўрток Янош Кадар бошлиқ Марказий Комитети ўткир марксча-ленинча тактика, омма билан ишлай билиш, ўзининг бутун сиёсатида оммага таяниш намунасини кўрсатишди. Шахсга сиғинишнинг салбий оқибатлари тугатилганлиги, социалистик демократия кенг авж олдириб юборилганлиги партия ва ҳукумат сиёсатининг халқ томонидан кенг равишда қўллаб-қувватланилишини таъминлади, ҳамма меҳнаткашларнинг сафларини жипслаштириш йўлининг муваффақият қозонишига ёрдам берди.

Венгрия коммунистлари ишчилар, деҳқонлар, интеллигенция — бутун венгер халқи — «Турмуш ҳам яхши, яшаш ҳам яхши!» десинлар деган мақсадда меҳнат қилиб келишди ва меҳнат қилишмоқда.

Азиз ўртоқлар! Венгер халқининг муваффақиятлари совет кишиларини, барча социалистик мамлакатларнинг меҳнаткашларини қувонтирмоқда. Шундай бўлиши табиий бир ҳолдир, зотан Халқ Венгрияси улуғ социалистик ҳамдўстликнинг ажралмас бир қисми ҳисобланади. Венгрия Социалистик ишчи партияси жаҳон социализм системасининг куч-қудратини ва бирлигини мустаҳкамлаш учун кўп ишлар қилди.

Суверен миллий давлатларнинг чинакам дўстлиги ва тенг ҳуқуқли ҳамкорлиги социализмнинг характерли хусусиятидир. Социализм мамлакатлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар бир одамларнинг иккинчи одамларга, бир халқларнинг иккинчи бир халқларга ҳар қандай йўл билан зулм ўтказишини йўқ қилиб ташлаган социалистик ижтимоий муносабатларнинг мустаҳкам пойдеворига негизлангандир.

Бироқ, социализм ғалабаси ўз-ўзидан, яъни автоматик суратда дегандек, давлатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларда тўла уйғунликка олиб боради, деб ўйлаш соддадиллик бўлур эди. Социал ҳаётнинг бошқа ҳамма соҳаларида бўлганидек, бу борада ҳам тараққиёт жараёни ва йўналиши мураккаб суратда чатишиб кетган энг турли-туман факторлар билан белгиланади, шу билан бирга, коммунистик партияларнинг вазиятга тўғри баҳо бериш, бирон қарорни ўз вақтида қабул қилиш, социалистик мамлакатлар қардошларча ҳамкорлигининг энг муносиб ташкилий формаларини топиш қобилияти ана шу факторлар орасида олдинги ўринлардан бирида туради. Буларнинг ҳаммаси осон гап эмас. Мана шунинг учун ҳам партияларимиз социализм мамлакатларининг иқтисодий ва сиёсий ҳамкорлигини мустаҳкамлаш юзасидан кун сайин иш олиб боришга ғоят катта эътибор бермоқдалар.

Иқтисодий тараққиётимизнинг объектив эҳтиёжлари ҳам, шунингдек социалистик мамлакатларнинг бирдамлигини бўшаштиришга қаратилган ҳар хил уринишларга қарши кураш олиб бориш зарурати ҳам ўзаро муносабатларимизнинг бутун системасини такомиллаштириш юзасидан сабот билан иш олиб боришни талаб қилмоқда. Чамаси ўзаро Иқтисодий Ёрдам кенгашида қатнашаётган, Варшава шартномасида қатнашаётган мамлакатлар ўртасида доимо фикрлашиб ва ташқи сиёсатни мувофиқлаштириб туришни такомиллаштириш имконини берадиган ташкилий формалар тўғрисида биргалашиб ўйлаб кўрганимиз мақсадга мувофиқ бўладиганга ўхшайди. Мустақил ва тенг ҳуқуқли социалистик халқларнинг ҳамдўстлиги мустаҳкамланиб ва ривожланиб бораверишн керак. Бу — жаҳон социализми қўлга киритадиган янги-янги ютуқларнинг гаровидир!

Ўртоқлар, коммунистлар ютуқлар ва муваффақиятлар ўз-ўзидан бинога келмайди, уларни бунёдга келтириш учун обдан ва сабот-матонат билан кураш олиб бориш керак, социалистик мамлакатларнинг, халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлигини ва жипслигини мустаҳкамлаш тўғрисида кун сайин ғамхўрлик қилишимиз ва куч-ғайратларимизни бирлаштиришимиз керак, деб ҳамиша ҳисоблаб келдилар.

Хитой Коммунистик партиясининг раҳбарлари ўзининг бузғунчилик платформаси билан ошкора майдонга чиққан ҳозирги замон шароитида бу нарса айниқса муҳимдир. Уларнинг бу платформаси марксчи-ленинчи партияларнинг 1957 ва 1960 йиллардаги Москва кенгашларида халқаро коммунистик ҳаракатнинг коллектив равишда ишлаб чиқилган бош йўлини очиқдан-очиқ ревизия қилишдан бошқа нарса эмас.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети февраль Пленумининг халқаро коммунистик ҳаракатнинг бирлиги учун кураш тўғрисидаги материаллари бугун «Правда»да эълон қилинди. Бу материалларда партиямизнинг позицияси баён қилинган. Хитой Компартияси раҳбарларининг антиленинча йўлига принципиал сиёсий баҳо берилган, уларнинг социалистик лагерь ва халқаро коммунистик ҳаракатдаги қўпорувчилик ишлари жиддий хавф туғдираётганлиги кўрсатиб ўтилган.

Шунга шубҳаланмаса бўладики, марксчи-ленинчи партиялар бузғунчиларга қарши курашда Маркс-Энгельс-Лениннинг улуғ байроғи остига тағин ҳам маҳкамроқ жипслашадилар. Улар бу курашдан тағин ҳам кўпроқ тобланиб ва забардаст бўлиб чиқадилар ҳамда ишчилар синфини, меҳнаткашларни социализм ва коммунизмнинг янги тарихий ғалабалари томон бошлаб борадилар!

Сўнгги йилларда марксчи-ленинчи партиялар беқиёс даражада ўсиб, мустаҳкамланиб олдилар, бинобарин, уларни бирдан-бир ленинча тўғри йўлдан ҳеч ким тойдира олмайди.

Халқаро коммунистик ҳаракатнинг ҳамма масалаларида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Венгрия Социалистик ишчи партиясининг қарашлари муштарак бўлиб, улар ягона позицияда турганликлари бизларни қувонтирмоқда, ўртоқлар. Партияларимиз, халқларимиз ўзларининг барча социалистик мамлакатлар, жаҳондаги барча коммунистик партиялар қардошлигини мустаҳкамлашга интилишларида бирдамдирлар.

Биз социализм ва коммунизм қурилишининг ленинча йўлидан бирга бормоқдамиз ва ҳамиша бирга бораверамиз.

Биз шу нарсани хурсандчилик билан қайд қиламизки, Венгрия Халқ Республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасида, совет халқи билан венгер халқи ўртасида самимий дўстлик ва тенг ҳуқуқли ҳамкорлик муносабатлари ўрнатилиб, йилдан-йилга мустаҳкамланмоқда.

Ўртоқ Янош Кадар ўтган йили Совет Иттифоқида бўлганида, бундай деган эди: «Ҳамма принципиал масалаларда Венгрия Социалистик ишчи партияси билан Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг, ҳар иккала партия Марказий Комитетларининг тўла ҳамжиҳатлиги, якдиллиги ҳамма нарсадан муҳимдир». Бу гап жуда тўғри айтилган.

Партияларимиз ўртасида марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принципларига асосланган чинакам қардошлик муносабатлари мавжудлигини Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети чуқур қониқиш туйғуси билан қайд қилиб ўтади. Партияларимиз ҳамиша бир-бирларига ўзаро ёрдам ва мадад бериб келишди ва беришмоқда, социалистик мамлакатларнинг бирлиги ва куч-қудратини мустаҳкамлаш учун, жаҳон коммунистик ҳаракатини жипслаштириш учун курашнинг ҳамма масалаларида орамизда тўла ҳамжиҳатлик мавжуд.

1957 ва 1960 йиллардаги Москва Кенгашларининг хулосаларига, Декларация ва Баёнотга содиқ бўлган партияларимиз социализм ва коммунизм ғалабаси учун, марксчи-ленинчи партияларнинг бирлиги учун елкадошлик билан курашмоқдалар.

Орқага назар ташлаб, биз шуни айта оламизки, ўтган йиллар мобайнида совет-венгер дўстлиги мамлакатларимизнинг халқларига кўпгина яхшилик ва фойда келтирди. Бу дўстлик мустаҳкам жипсликда ҳамма машаққатлар ва синовлардан ўтиб олишимизга ёрдам берди. Бундан кейинги йилларда ҳам совет ва венгер халқларининг дўстлиги мустаҳкамланиб бораётганини кўрсатадиган янги-янги далилларнинг гувоҳи бўламиз, деб ишонч билдиришимга рухсат бергайсиз.

Азиз ўртоқлар, дўстлар! Бугун биз Венгрия Социалистик ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ва Революцион ишчи-деҳқон ҳукуматининг раиси ўртоқ Янош Кадарга Совет Иттифоқининг энг олий мукофотини — Ленин ордени билан Совет Иттифоқи Қаҳрамонининг Олтин Юлдузини топшириб, партиямиз Марказий Комитети билан СССР Олий Совети Президиумининг топшириғини зўр хурсандчилик билан адо этдик.

Совет ва венгер халқларининг умумий душмани — хортичилар режими ва гитлерчилар фашизмига қарши курашда ғоят катта роль ўйнаганлиги учун ўртоқ Янош Кадарга СССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди. Бу юксак мукофот билан ўртоқ Кадарнинг тинчлик ва социализм ишини, венгер ва совет халқлари ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашдаги зўр хизматлари тақдирланди.

Биз ўртоқ Кадарни ана шу юксак мукофот билан табриклар эканмиз, бу билан уни венгер халқининг содиқ фарзанди, Совет Иттифоқининг қадрдон дўсти ва халқаро коммунистик ҳаракатнинг атоқли арбоби сифатида қутлаяпмиз. Биз ўртоқ Янош Кадарга чин кўнгилдан кўпдан-кўп куч-қувват ва сиҳат-саломатлик, ўз ватанига, марксизм-ленинизмнинг улуғ ишига хизмат қилишда янги-янги ажойиб ютуқлар тилаймиз.

Азиз ўртоқлар! Халқаро ишлар тўғрисидаги баъзи фикрларимни сизларга айтиб бермоқчиман. Ўзингиз биласизки, тинчликсевар кучларнинг зўр бериб олиб борган кураши натижасида халқаро вазият сўнгги вақтларда бир оз бўшашгандай бўлиб қолди. Ўтган йили ядро синовларини тақиқлаш тўғрисида битим тузилди, биз ядро қуроли бўлган объектларни космик орбитага чиқармаймиз, деб АҚШ билан аҳдлашиб олдик. Бу — тинч-тотув яшаш сиёсатининг реал ютуқларидир.

Модомики, ишлар шу йўсинда бораётган экан, энди нафасни ростлаб олса, тинчлик учун курашдаги ҳаракатларни сусайтирса бўлар экан-да, дейишлари мумкин. Шундай қилиш кечирилмайдиган янглишиш бўлур эди. Империализм ўзининг агрессив режаларини рўёбга чиқариш учун ҳар қандай имкониятдан фойдаланиб қолишга тайёр бўлиб турибди. Буни бир дақиқа ҳам унутмаслик керак. Тинчлик масаласи ҳамма мамлакатлардаги халқлар учун энг зарур ва энг актуал масала бўлиб қолаверади.

Биз — реалистлармиз, тинчликни мустаҳкамлаш йўлида турган ғовларни яққол кўриб турибмиз. Империализмнинг энг реакцион доиралари халқаро кескинликнинг юмшатилишига йўл қўймаслик учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўряпти. Халқаро империализм ишчилар, коммунистик ҳаракатга қарши, миллий-озодлик ҳаракатига қарши шафқатсиз кураш олиб боряпти. Жанубий Вьетнамда, Кипрда сўнгги вақтларда юз берган воқеалар, Африка ва Латин Америкаси халқларининг ўз озодлиги ва мустақиллиги учун олиб бораётган кураши шуни кўрсатиб турибдики, империализм ва биринчи галда Америка империализми халқлар озодлигининг асосий душманидир.

Бироқ, империалистик реакциянинг энг ашаддий кучлари империалистик давлатларнинг пойтахтларида дунё харитасини, бамисоли машиначилар камзул бичгандек, ўз дидига мослаб тузадиган замонлар ўтиб кетди. Тинчлик ва тараққиётга интилаётган халқлар ҳаракатини тўхтатиб қўйишга энди жаноб империалистларнинг кучи етмайди. Эндиликда маънавий ҳаққоният билан янги ҳаётга интилиш иштиёқигина курашаётган халқлар томонида бўлиб қолмай, социалистик мамлакатларнинг қудратли ҳамдўстлиги, ишчилар синфининг кун сайин мустаҳкамланиб бораётган революцион ҳаракати ҳам уларга мадад бериб турибди. Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар сиёсий ва иқтисодий мустақилликни курашиб қўлга киритиш ва мустаҳкамлаш учун курашаётган халқларга ҳамиша вафодор дўст ва биродар бўлиб келдилар ва шундай бўлиб қолаверадилар. Биз бу халқларни ҳамиша қувватлаб келдик ва бундан буён ҳам уларга ҳар тарафлама ёрдам кўрсата берамиз.

Тинчликка ва тинч-тотув яшаш принципларининг тантанасига интилишимиз асло ўзгармайди. Бу интилишимиз мустақиллик учун курашаётган халқларга зид бўлмайдигина эмас, балки, аксинча, уларга мадад бериб туришни кўзда тутади.

Империализмнинг ҳатто жаҳон уруши бошлаб юбориш йўли билан бўлса ҳам, ўз позициясини сақлаб қолишга, ўзи ҳалок бўладиган вақтни кечиктиришга уринишлари социалистик мамлакатларни, халқаро ишчилар синфини, миллий-озодлик ҳаракатини, тинчликни қадрловчи ҳамма кишиларни янада жипслаштиришни қатъият билан талаб қилмоқда.

Венгер халқи урушнинг нималигини яхши билади. Уруш — вайрон бўлган шаҳар ва қишлоқлар, бева-бечоралар ва етим-есирларнинг кўз ёши демакдир. Мана шу Европада жаҳон урушларининг алангаси неча марталаб ловуллаб ёнди, урушнинг шафқатсиз омочи Европа тупроғини неча марталаб тилка-пора қилди.

Иккинчи жаҳон урушидан кейин Европанинг қиёфаси тамомила ўзгариб кетди, бир қанча мамлакатлар капитализм системасидан чиқиб қолди. Бу эса Европадаги вазиятни кўп жиҳатдан соғломлаштирди, хатарли конфликтларнинг кўпгина манбаларини йўқ қилишга олиб келди.

Лекин Европадаги уруш хавфининг асосий манбаи ҳанузгача сақланиб қолмоқда, у ҳам бўлса, тикланиб келаётган ғарбий герман милитаризмидир. Ғарбий Германияда реваншизм кучлари тобора баланд бош кўтариб чиқаётганлиги ҳеч кимга сир эмаску, ахир. Шундай вазиятда сиёсий арбоблар ва давлат арбобларидан донишмандлик кўрсатиш ва содир бўлаётган воқеаларга сергаклик билан баҳо бериш талаб қилинади. Тарих сабоқларини унутиш ярамайди. Агрессив кучларга ишни яна уруш бошлаб юборишга етказиб қўйиш имкониятини бермаслик учун ҳамма чораларни кўрмоқ керак. Ўтмишни унутиб қўйиш Европа халқларигагина эмас, балки бутун инсониятга ҳам қиммат тушиши мумкин.

Совет Иттифоқи, Венгрия ва бошқа социалистик мамлакатларнинг халқлари Европада иккинчи жаҳон уруши қолдиқларини тугатиш учун, Германия билан сулҳ шартномаси тузиш ва шу асосда Ғарбий Берлинни эркин тинч шаҳарга айлантириш йўли билан у ердаги аҳволни нормаллаштириш учун астойдил курашмоқдалар. Шундай йўл тутиш иккала герман давлати, Европадаги барча мамлакатлар халқларининг туб манфаатларига энг кўп даражада мос бўлиб тушган бўлур эди.

Совет Иттифоқи Венгрия Халқ Республикаси ва бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда халқаро кескинлик манбаларини тугатиш соҳасидаги куч-ғайратларини бундан буён ҳам сусайтирмайди. Тинчликни мустаҳкамлаш соҳасидаги ҳамма вазифаларни бирданига шартта ҳал этиб ташлаш мумкин эмаслигини тушуниб турибмиз. Аммо, тинчликка олиб борувчи йўлдан қадам-бақадам оғишмай илгарилаб бораверин, битим кетидан битимга келиб, халқаро кескинликнинг тобора мустаҳкам ва барқарор суратда бўшаштирилишига эриша бериш керак.

Бутун инсониятнинг ифтихори ҳисобланган цивилизация ва маданият тарихий обидаларини яратган меҳнаткаш кишиларнинг Европани тинч ҳаёт кечирадиган мустаҳкам ва ишончли районга айлантириш йўлини топа олишларига имонимиз комил. Йиллар ўтади, ана шунда вақт ҳукуматлар ва давлатларнинг фаолиятига тамомила очиқ-ойдин ва аниқ қилиб ўз баҳосини беради. Европани тинчлик зонасига айлантира билган бўғинни авлодлар миннатдорчилик билан эслаб юрадилар.

Азиз дўстлар! Биз буюк зафарлар даврида яшамоқдамиз. Социалистик мамлакатлардаги халқларнинг ҳиссасига бутун инсоният учун адолатли ва яшнаган жамият тимсолини вужудга келтиришдек ғоят катта вазифа тушди. Бинобарин, биз кўпгина машаққатлар ва имтиҳонлардан ўтиб, ана шу мақсад сари боряпмиз. Ҳамма ишлар ҳам осон ва енгилгина битаётган бўлмаса-да, биз халқларимиз дўстлигидан ўзимизга куч-қувват оляпмиз. Совет кишилари талантли венгер халқининг муваффақиятлари, шонли партиянгизнинг ишлари билан фахрланмоқдалар.

Азиз дўстлар, тинч яратувчилик меҳнати майдонида сизларга яна бир марта янги ютуқлар ва зафарлар тилашимга ҳамда гўзал элингизда шоду хуррамлик билан кутиб олинганимиз учун сизларга миннатдорчилик билдиришимга рухсат бергайсиз.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг табрикномасини ижозатингиз билан ўқиб бераман.

(Ўртоқ Н. С. Хрушчев табрикнома текстини ўқиб беради, тантанали мажлис қатнашчилари табрикномани қизғин кутиб олдилар).

Н. С. Хрушчев ўз нутқини тамомлаб бундай дейди: Венгер халқининг миллий байрами кунида Венгрия Халқ Республикаси меҳнаткашларига социализм қурилишида, ер юзида мустаҳкам тинчлик ва бахт-саодат учун курашда чин кўнгилдан янги ғалабалар тилаймиз.

Яшасин Совет Иттифоқи билан Венгрия Халқ Республикаси ўртасидаги абадий ва бузилмас дўстлик!

* * *

Ўртоқ Янош Кадарнинг доклади ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва гулдурос, давомли қарсаклар билан бир неча марта бўлиниб турди.

САЛОМАТЛИК КУНИ

ҲАМИША СОҒ БЎЛИНГ!

Мамлакатимизда «Саломатлик куни»ни ўтказиш одат тусига кириб қолди. «Саломатлик куни» ўтган йили биринчи марта нишонланган эди. Ана шу традицияга мувофиқ бу йил ҳам бу кун кенг нишонланмоқда.

«Саломатлик кун»ларида совет медицина фани ютуқлари ҳақида қимматли фикрлар айтилади, қўлга киритилган ютуқларга якун ясалади ва келгусида қилинадиган ишларга режа тузилади. Бу йил «Саломатлик куни»да инсон учун энг хавфли касалликлардан бири ҳисобланган сил касаллигини даволаш борасида тўпланган тажрибалар умумлаштирилади.

Ҳозирги вақтда совет кишиларининг ҳаёти тобора фаровонлашиб бораяпти. Аҳолига кўрсатилаётган медицина хизмати йилдан-йилга яхшиланяпти. Умумий ва ихтисослаштирилган медицина муассасалари кўпайиши натижасида сил билан оғриш ҳоллари сезиларли даражада камайди.

Революцияга қадар Ўзбекистонда сил касалликларига қарши ҳеч қандай кураш олиб борилмаган эди. Устига-устак ўшанда сил касаллигини даволаш билан шуғулланувчи биронта ҳам врач бўлмаган.

Бу хавфли касалликка қарши кураш олиб борувчи биринчи диспансер фақат 1920 йилдагина ташкил топди. Ўшанда мазкур диспансерда бор-йўғи битта врач ишларди. 1925 йилга келиб эса диспансер 25 ўринли касалхонага айлантирилди ҳамда унда уч врач—фтизиатор хизмат қила бошлади. Ҳозирги вақтда эса фақат республикамизнинг ўзида 750 дан ортиқ фтизиатор ишлайди. Бу мутахассислардан 30 киши медицина фанлари доктори ва кандидатларидир.

Ўзбекистон ССР Сил касалликлари илмий-текшириш институти ва унинг Намангандаги филиали сил касаллигини даволовчи марказий илмий муассасалардан ҳисобланади. Институтда касалликнинг олдини олиш, унинг келиб чиқиш сабабларини аниқлаш ва даволаш бўйича бой тажрибалар тўпланди.

Одатда, бу касалликнинг олдини олиш учун кишилар вақти-вақти билан эмлаб турилади. Сил касалига мубтало бўлмаган киши организмига кучсизлантирилган ва зарарсиз ҳолга келтирилган сил микроби (вакцина) юборилади. Микроб организмни келгусида сил билан касалланишдан сақлайди.

Совет ва чет эл медик олимларининг маълумотларига қараганда, сил вакцинаси билан эмланган болалар эмланмаганларига қараганда 7-9 марта кам касалланадилар. Касалликка мубтало бўлган тақдирда ҳам у анча енгил ўтади.

Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқининг ҳамма республикаларида, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам эмлаш вақтида вакцина тери орқали организмга юборилади. Организмда силга қарши ҳосил бўладиган иммунитет мустаҳкам бўлади. Эмлаш натижасида сил билан касалланиш кескин суратда камайди.

Касалликнинг олдини олишдаги муҳим чоралардан яна бири касалларни ўз вақтида аниқлашдир. Бу ўринда шуни ҳам айтиб ўтиш кераккн, сил касаллигининг бошланиш процесси одатда билинмайди. Кишилар касалликни сезмайдилар. Уларда иситма ва касалликнинг бошқа белгилари бўлмайди. Шу хусусияти билан сил бошқа юқумли касалликлардан фарқ қилади. Касалликнинг ўпкада пайдо бўладиган бошланғич формалари кўпинча рентген ёрдамида аниқланади. Шу сабабли ҳар бир киши икки йилда бир марта рентген орқали текшириб турилади.

Ҳозир бу касалликни аниқлашда флюорографик метод кенг қўлланилмоқда. Бу метод ёрдамида жуда қисқа муддат ичида киши кўкрак қафасидаги аъзоларнинг расми пленкага олинади. Расмларда фақат силнинг бошланғич формаларигина эмас, балки кўкрак қафасидаги бошқа ўзгаришларни ҳам билиб олиш мумкин. Шу йўл билан юрак касалликлари, ўпка ўсмалари ва бошқа касалликлар аниқланади.

Мамлакатимиздаги фармацевтика саноати корхоналари силга қарши ишлатиладиган стрептомицин, фтивазид, тубазид, ПАСК каби таъсирчан дориларни етарли миқдорда ишлаб чиқармоқда. Шунингдек, кейинги вақтларда силни даволашда этионамид, этоксид, теразинамид, циклоцерин сингари дорилар ҳам қўлланила бошланди. Бироқ, ўпка силининг ҳамма формаларида ҳам бу препаратлар яхши натижа беравермайди. Касалликни ўз вақтида аниқламаслик натижасида ўпкада яралар (коверна) ҳосил бўлади.

Кейинги ўн йил ичида кўкрак хирургиясида эришилган ютуқлар, сунъий нафас олдириш аппарати ва ўпка жароҳатларини тикадиган асбобларнинг мавжудлиги, шубҳасиз хирургик даволаш методларидан ҳам кенг фойдаланиш имконини берди.

Маълумки, сил билан оғриган бемор касалхона ёки санаторий шароитида узоқ муддат даволанади. Бунинг учун бемор оиласидан ва иш жойидан ажратиб қўйилади. Бу ҳол беморга маълум даражада руҳий таъсир этиши мумкин. Шу сабабли даволаш ишларини бевосита меҳнат билан бирга қўшиб олиб бориш практикаси қўлланилмоқда. Даволаш меҳнат билан қўшиб олиб борилганда беморнинг организми чиниқади, юрак, томир ва нерв системаларининг иши яхшиланади ва бундай даволаш ижобий натижа беради.

Сил касали билан оғриган ёки силнинг ёпиқ формалари билан касалланган болалар учун махсус мактаб-интернатлар ташкил этилди. Силнинг актив формалари билан касалланган болалар учун эса республикамизнинг хушманзара жойларида санаторийлар очилди. Болалар бундай муассасаларда даволаниш билан бирга ўқишни ҳам давом эттираверадилар.

Сил касаллигига қарши кўрилаётган бундай амалий тадбирлар ўзининг ижобий самарасини бермоқда. Сил чекинмоқда. Чунки, илғор совет медицина фани бу касалликка қарши курашда катта куч ва воситаларга эга.

Ш. АЛИМОВ,
медицина фанлари доктори, профессор.

22-поликлиниканинг бош врачи М. Ҳамидов соғломлаштириш пунктида беморни қабул қилмоқда.
Г. Тихонов фотоси.

Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

М. А. СУСЛОВ ДОКЛАДИ ЮГОСЛАВИЯ МАТБУОТИДА

БЕЛГРАД, 4 апрель. (ТАСС). Бугун Югославиянинг «Борба» ва «Политика» газеталари М. А. Сусловнинг КПСС Марказий Комитети февраль Пленумида «КПССнинг халқаро коммунистик ҳаракатни жипслаштириш учун олиб бораётган кураши тўғрисида» қилган докладининг кенг баёнини эълон қилди.

«Политика» газетаси докладнинг баёнини: «Хитой раҳбарлари социалистик ҳамдўстликда ҳукмронлик қилишни истайдилар» деган катта сарлавҳа остида босиб чиқарди.

«Борба» газетаси сарлавҳасида «Пекин коммунистик партияларни ажратиб юбориш йўлини тутмоқда» деб ёзади.

Ҳар иккала газета «Правда» газетасидаги «Марксизм-ленинизм принципларига садоқат» сарлавҳали бош мақоланинг батафсил баёнини босиб чиқарди.

БРАЗИЛИЯНИНГ ЯНГИ ҲУКУМАТИ

ПАРИЖ, 4 апрель. (ТАСС). Рио-де-Жанейродан олинган хабарларда айтилишича, мувақкат президент Мадзилли янги ҳукумат тузган.

Франс Пресс агентлигининг хабарида «Мадзиллини йўл бўшатиб беришга мажбур этмоқ учун унга кучли тазйиқ ўтказилмоқда» дейилади. Агентликнинг хабарида айтилишича, Гуанабара штатининг губернатори Карлос Ласерда «президентликка кўрсатилиши кўпроқ эҳтимол тутилган номзод» дейилмоқда, у ўзининг жуда реакцион қарашлари билан танилган кишидир.

Туркия ташқи ишлар министрининг айтганлари

ПАРИЖ, 5 апрель. (ТАСС). Франс Пресс агентлигининг мухбири Анқарадан хабар беради: Кеча Туркия ташқи ишлар министри Фаридун Эркин, Греция ва Туркия қўшинларининг оролда бўлишига рухсат берган 1960 йилги шартномани бекор қилиш тўғрисида Кипр Республикаси президенти Макариоснинг қарорини Туркия ҳукумати «қатъиян рад қилади» деди. Никозиядан Киренияга борадиган йўл бўйига жойлаштирилган 650 турк солдатини олиб кетиш тўғрисидаги илтимосни Туркия ҳукумати рад этганидан кейин Кипр ҳукумати шу қарорни қабул қилган эди.

ГУЛАРТНИНГ АЙТГАНЛАРИ

МОНТЕВИДЕО, 6 апрель. (ТАСС). Бразилия президентлигидан туширилган Жоао Гуларт кеча Монтевидео (Уругвай) яқинидаги Солимар резиденциясида матбуот конференцияси ўтказиб, маҳаллий ва чет эл журналистларининг саволларига берган жавобида «Бразилияда конституцияга қарши бўлган кучлар ўзлари ташкил этган фитнани амалга оширишда антикоммунизмни ўзларига асосий байроқ қилиб олдилар», деди.

Менинг бутун ишим, деди Гуларт, Бразилияни тараққий эттиришга ва унинг мустақиллигини таъминлашга қаратилган эди. Кейинги вақтларда ўтказилган ислоҳотлар шу сиёсат манфаатларини кўзлаган эди ва бу ислоҳотлар, ҳеч шубҳасиз, муайян кучларнинг манфаатларига дахл қилди.

Гуларт, мен ўз мансабимдан истеъфо берганим йўқ ва, демократия ҳамда қонун енгиб чиқади деган умиддаман, деди.

ЖОНСОННИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАШИНГТОН, 5 апрель. (ТАСС). АҚШ президенти Л. Жонсон кеча матбуот конференциясида сўзга чиқиб, кейинги халқаро воқеалар ҳақида гапирди.

Президент «АҚШнинг Панама билан муносабатларидаги воқеаларнинг ривожланиб боришидан» ўзининг мамнун бўлганлигини айтди. Жонсон Бразилиядаги ҳарбий тўнтаришга ва ҳокимият янги ҳукумат қўлига ўтганлигига тўхталиб, АҚШ «Бразилияга ёрдам беришга» тайёр, деди.

Жонсон Германия Демократик Республикасининг осмон чегарасини яқинда Американинг «РБ—66» разведкачи ҳарбий самолёти бузиб ўтганлиги муносабати билан рўй берган можарога тўхталиб ўтди. Бу ҳодиса, деди у навигация хатоси натижасида рўй берган бўлса керак. Мен, деди президент, келгусида бундай хатоларга йўл қўйилмасин, деб қатъий кўрсатмалар бердим.

Жонсон Американинг Жанубий Вьетнамдаги сиёсатига тўхталиб, у ерда Қўшма Штатлар кўп йиллардан бери ўтказилиб келган сиёсатни амалга оширмоқда — «бу мамлакатга ёрдам юбормоқда, маслаҳатлар бермоқда, қўшинларига таълим бермоқда», деди.

Жонсон ғарбий иттифоқ ичида зиддиятлар борлигини эътироф қилди.

КОНГО ҲУКУМАТИГА АМЕРИКАНИНГ ҲАРБИЙ ЁРДАМИ

ВАШИНГТОН, 4 апрель. (ТАСС). АҚШ давлат секретарининг ўринбосари Гарриман Конго ҳукуматига (Леопольдвиль) ҳарбий ёрдам кўрсатишни таклиф қилди. Гарриман президент Жонсон билан учрашган вақтида Конгога америка ҳарбий ёрдамини бериш программасини ишлаб чиқишни тавсия этди.

Гарриман яқиндагина Африка мамлакатлари бўйлаб қилган сафаридан қайтиб келди. У сафар вақтида Конго, Нигерия ва Ганада бўлди ва кеча президентга ўзининг сафари тўғрисида ҳисобот берди.

Давлат секретарининг ўринбосари президент билан учрашганидан кейин мухбирларга баёнот бериб, яқин кунларда менинг тавсиямга мувофиқ қарор қабул қилинса керак, деб айтди.

НАТО ҚУРОЛЛАНМОҚДА

ВАШИНГТОН, 4 апрель. (ТАСС). НАТО ҳарбий блоки тузилганлигига 15 йил тўлганлиги муносабати билан АҚШ президенти Жонсон баёнот берди. У, НАТОнинг «хизмати» туфайли тинчлик мустаҳкамланди, деди. Шу билан бирга, АҚШ президенти НАТОнинг ҳарбий қувватини мақтаб, «мудофаамизни кучайтириш вазифасини ҳеч қачон тугади, деб ҳисоблаб бўлмайди» деган гапни айтди.

Президентнинг гапига қараганда, НАТО ҳарбий дивизияларининг сони беш баравар, замонавий ҳарбий самолётларнинг сони эса ўн баравар кўпайди. Ҳозир НАТОнинг, деб давом қилди у, «отув қуролидан тортиб то энг мукаммал ядро ракеталаригача ҳамма турдаги қурол-яроғлари бор».

Жонсон НАТО блоки доирасида «ҳамкорликни» ривожлантириш «осон иш эмас» деган гапни айтиб, НАТО ичидаги келишмовчиликларни эътироф қилишга мажбур бўлди. У, НАТО аъзолари ўртасидаги савдо-сотиқ «етарли даражада эркин ва етарли даражада кенг эмаслигини» уқтириб ўтди.

ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ

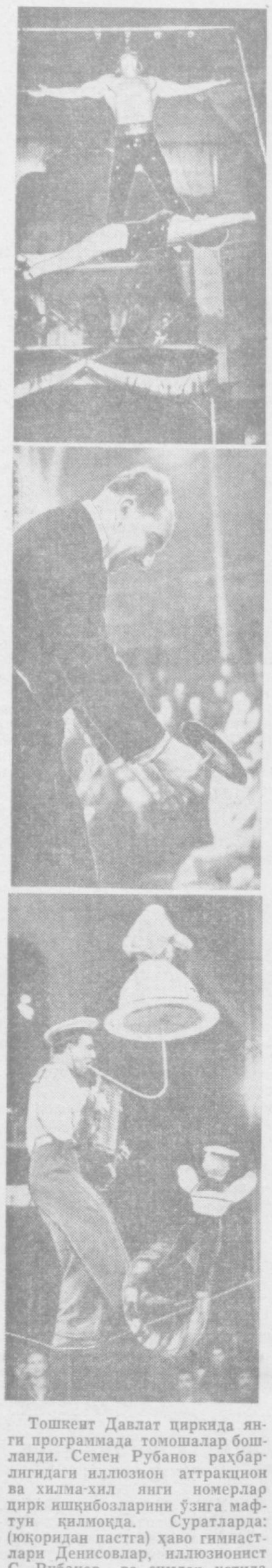

Тошкент Давлат циркида янги программада томошалар бошланди. Семен Рубанов раҳбарлигидаги иллюзион аттракцион ва хилма-хил янги номерлар цирк ишқибозларини ўзига мафтун қилмоқда. Суратларда: (юқоридан пастга) ҳаво гимнастлари Денисовлар, иллюзионист С. Рубанов ва симдор устида жонглер Резников ўз маҳоратларини намойиш қилмоқдалар.
А. Абалян фотолари.

ШИНГИЛ ҲИКОЯЛАР

ИЗ

Қиру адирлар оша, дарё-сойлар кечиб оловкорлар ҳузурига бордик. Чўлнинг барваста белига пўлат камар боғлаётган пайвандчилар санъати маҳлиё-ю, мафтун этарди, кишини. Пайванд ёлқини олтин найза киприкдай пир-пир учади, гоҳ симоб чашмасидек кокил ёйиб таралади. Унинг шуъласига кўз қисиб, баҳслашиб, керилиб... хов—олис уфқлар устида илон из чақмоқ бод-бод яраклайди. Яраланган шер мижоз момақалдироқ даҳшат билан ғулдирайди.

Чўлда эса иш тинмайди: девкор машиналар елади, азамат кранлар улкан қувурларни пардек кўтариб одамларга узатади. Оловкорлар чўлнинг на иссиқ, на совуғига, на қошу-қовоғига қарамай зангори хазинани одамларга элитадилар. Уларнинг шижоати олдида афсонавий Прометейнинг қаҳрамонлиги ҳамирдан қил суғургандек жўн бир юмиш. Дарвоқе, у одамларга кичик чўғ келтирган бўлса бордир, оловкорлар бугун инсонларга зангори олов дарёсини бошлаб бораптилар.

Чўлнинг кўксида ва узоқ уфқлар устида икки ёлқин алламаҳалгача яраклаб, чараклаб турди. Ниҳоят, холдан тойган момақалдироқнинг овози тинди. Тўда-тўда булутлар қувалашиб, узун қора чодирларини судраб олисларга йўл олдилар. Кўкдан зар ёғилди: фазо безаги—Қуёш жилмайиб оловкорларга таъзимга чиқди. Пайвандчи йигит қаддини ростлаб, кафтини соябон қилиб офтобга қаради. Мен эса икки улкан қувурни бирлаштирган пўлат чокларга термулиб, ўйлардим: инсон қўлидаги кичик ёлқиндан катта из қолди. Осмонни ларзага солган момақалдироқ, булутлар бағрига ханжардек қадалган чақмоқдан-чи?!

БОҚИЙ ҲАЁТ

Шоир дўстим нашрдан янги чиққан ўнбешинчи китобини менга совға қилиб юборибди. Қувондим. Китоб муқоваси ичига «Чўлқувар биродарим, шоирнинг меваларидан баҳра ол!» деган бағишлов сўзларини ўқиб туриб беихтиёр бир воқеани эсладим.

... Боғимизнинг нақ кўксида чинордек бир туп жоноқи олма бор эди. Неча йиллар шовулдай мева қилиб, кўзларни қувонтирди, дастурхонни безади у. Вақт ўтиб дарахт кексайиб, танаси қат-қат пўст ташлади, шохлари қурий бошлади. Буни кўрган бувим бобомни: «Қуриган дарахтнинг ҳосияти йўқ, кесиб ташланглар» деб қистарди. Чол эса розилик бермасди. Ниҳоят кекса дарахт ёнига экилган ниҳол нишона берган йили бобом болтаарра кўтариб жоноқининг тагига келди.

— От ўрнини той босди, — деди у, — жоноқим, энди умрим боқий бўлди, деявер.

Бобом шундай деб кекса дарахтга болта урди.

Шоир дўстим! Неча йилким меваларингни тотидим, лекин ниҳолларингни ҳали кўрганим йўқ...

СЕҲРЛИ КУЧ

Уткиржонни ўткир токарь дейишади. Боиси шуки, йигитнинг серпай қўлида ҳар бир деталь нашвотидай арчилиб, пардоз топиб, чўғдай яшнаб кетади. Ҳамкасабалари унинг санъатига қойил бўлиб, тезкорлигининг сабабини сўрашгани-сўрашган. Шунда токарь жилмайиб дейди:

— Касбимга меҳр қўйганман.

— Биз ҳам ишимизни севамиз. Бироқ сени қувиб етиш маҳол...

Уткиржон елкасини қисиб, кулиб қўяди.

Эй, шаввозлар! Тезкорлик сабабини билмоқ истасангиз тепангизга бир қаранг! Ана, улкан осма кран аста сузиб келяпти. Уни увоққина қиз Мастура бошқаряпти. Ҳа, увоққина. Лекин унга Уткиржоннинг кўзлари билан боқсангиз эди, ўша қизнинг семурғ минган афсонавий қаҳрамондек виқорини кўрардингиз. Кран Уткиржоннинг нақ тепасига келганда қиз йигитга ажиб бир табассум ҳадья этади. Табассум эмас, йўқ! Цехнинг баланд шипидан гўё қуёш мўралагандек йигитнинг вужуди ёришиб кетади. Юраги гуп-гуп уради. Уткиржон қизга жилмайиб қўлидаги тайёр детални кран илгагига боғлайди. Қизнинг яна келишини кутиб деталларни созлашга киришади.

Ҳар гал шундай бўлади.

Н. ЁҚУБОВ.

ИККИ ШЕЪР

БАҲОР КЕЛИБ...

Баҳор келиб қир-адирларга,
Лолаларни чўғдай сочади.
Еллар ўтиб элдан-элларга,
Шу қўрларни пуфлаб қочади.
Шу чўғлардан олиб аланга,
Ёзги кунлар ёнади ял-ял.
Унинг дами уриб ҳарёнга,
Тар мевалар пишади ҳал-ҳал.

ШУБҲА ҚИЛМА

Билсанг агар мен кутиб висол,
Сенга айтар сўзларим бисёр.
Не қилайки, сен келганда лол—
Турганимдан ўкинма бекор.
Билки, теран бўлса гар дарё,
Сиртдан доим кўринур сокин.
Туби туғён урса ҳам, асло
Сиртдан шовқин солмайди локин.
Сирти жўшқин сой бўлолмадим,
Эс-ҳушингни олиб қочмоққа.
Гап андомин келтиролмадим,
Дил тўфонин дадил очмоққа.
Оқил бўлсанг, мени лол кўрсанг,
Шубҳа қилма ишқимдан хиёл.
Чиндан мени гар севар бўлсанг,
Ҳолатимдан қалбим билиб ол.

Зоҳиджон ОБИДОВ.

КЎКЛАМ ЯЛЛАСИ

Бахтиёр ўлкамга келди ярқираб кулган баҳор,
Очди кўнгилларда янги, яшнаган гулшан баҳор.
Сабзалар кўм-кўк поёндозин ёзиб қир бағрига,
Лолалардан қип-қизил бахмал тўшаб қўйган баҳор.
Яшнаган боғларда булбуллар бўлибдир гулга ёр,
Қўлда гул, йўлларда гул, гуллар билан тўлган баҳор.
Тутди қардошларга қардошлар баҳор гулдастасин.
Мангудирким дўстлик бир-ла чаман бўлган баҳор.
Бахтимиздек барқ уриб кулсин, безансин, яшнасин,
Шонли меҳнат нашъасин дилларга тўлдирган баҳор.

КАМТАР.

ЛОЛАЛАР

Ажиб бир латофат, нафис бир чирой
Табиат бахш этмиш сизга, лолалар.
Кўмкўк майсаларга аксингиз уриб
Шўх бир жилва билан кулар далалар.
Шаффоф шудрингларга чўмилиб олган,
Беғубор ҳуснингиз этар мени лол.
Шафақданми олиб бу жозибани
Ол рангга бўялиб турасиз, ҳушхол.
Лолалар, лолалар, алвону алвон,
Айтинг, сизга мафтун бўлмаган ким бор?
Сизсиз гулбаҳорнинг эрка чечаги
Ёки шунданмикин сиздаги виқор?!

Фотима ТОШМАТОВА.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг асосий кутубхонасида улуғ инглиз драматурги В. Шекспир туғилган куннинг 400 йиллигига катта тайёргарлик кўрилмоқда. Юбилей муносабати билан кутубхонада катта виставка ташкил этилади. Суратда: кутубхоначилардан А. Девяткина билан У. Каримовалар виставкага қўйиладиган китобларни танламоқдалар.
М. Нуриддинов фотоси.

ФЕЛЬЕТОН

ОИЛАБУЗАРЛАР

Аёзли январь кунларининг бири. Оқшом пайт. Торгина Гуручариқ кўчасидан ёши улғайиб қолган Абдулла Содиқов гоҳ ўнгга, гоҳ чапга шох ташлаб боради. Ниҳоят у, таниш эшикни тепиб, ичкарига киради ва куёви Тўхтага қўлини бигиз қилиб:

— Мен кимман? Биласанми, хумпар. Мен ҳаёт эканман, сенга бу хонадонда тинчлик йўқ. Ё, мол-мулкингдан, оилангдан кечасан, ё яримта топасан ҳозир!

Хўш, биз номини тилга олаётган бу шахс ким?

Келинг, яхшиси, бу воқеани бир бошдан гапириб берақолайлик сизга. Қўйди-чиқди, оила жанжаллари ҳақида кўп эшитгансиз. Лекин бу нохушликни эшитган ўша воқеалар билан таққослаб бўлмайди.

1958 йил. Тўхта Холиқов билан Муҳаббат Абдуллаеваларнинг никоҳ тўйи бўлиб ўтди. Тўғри, эр-хотин бирмунча вақт иноқ бўлиб яшаб ҳам туришди. Лекин афсус, минг афсуски, кўп ўтмай, оила ҳаётидаги ана шу иноқлик, осойишталик иплари узилди. Нега шундай бўлди? Қайси номард, қайси тошмеҳр улар ўртасига раҳна солди?

Бу ишда Тўхта Холиқовнинг хийла тажриба орттирган қайинсинглиси Инобат бош рольни ўйнади. Дарҳақиқат, ғийбатчи, фисқи-фасодчи Инобатнинг опасиникидан қадам узмай, уни «соғиниавериши» Холиқов учун жуда қимматга тушди.

— Гапимга киравер, ҳеч нарса бўлмайди,— опасини чархлади у, — юлганинг-юлқиганинг, мол-мулкка эга чиққанинг қолади. Болаларингнинг бўлса ризқини ўзи етказади. Олдинги эрингни «қўйганингда» ўлмадинг-ку! Так что, ташвишланма. Буёғини мен билан отамга қўйиб беравер.

Хуллас, Муҳаббат устомон сингилнинг ақл бовар қилмайдиган найрангги олдида ожизлик қилди. Қизларнинг падар бузруквори Абдулла Содиқов эса, фатво берди, бу режалар ривожига раҳнамолик қилди. У ана шундай шум ният билан куёви Тўхта Холиқов уйига тез-тез қадамранжида қиладиган бўлиб қолди. Кошки ўз иззати-нафси билан меҳмон сифатида келса! Йўқ. Қадди-басти мункайиб қолган бу падари «бузрук» ҳар сафар маст бўлиб келади. Бўкириб, девор ушлаб, тўрга ўтади. Ичмаса кўзига дунё қоронғи. Ичса жанжал қўзғамай, оилани бузмай, кўнгли жойига тушмайди.

Абдулла Содиқов қизлари ёнига тушиб куёви Тўхтани «сен ундайсан, сен бундайсан» деб тинч уйни бошига кўтариб, тўполон чиқараверади. Арзимас баҳонанинг шарпасидан тирик фил ясаб, куёвини таҳқирлайди, Сабри тугаган Тўхта охири «ота, бизни тинч қўйсангизчи, ахир!» дейишга оғиз жуфтлаганда, хотини Муҳаббат билан қайинсинглиси Инобатлар унга ҳақорат, таҳқир тошларини ёғдиришади. Қани энди, Тўхта уларга гап уқтира олса...

Холиқов таажжубда қолди. Чунки хотини, бола-чақалик бўлганда отаси измидан чиқмайдиган бўлиб бутунлай, ўзгариб кетди. Тўртта ёш боласи унинг кўзига кўринмади. Болаларининг тирик етим бўлишини афзал билди. Бўлганим шу деб кўзини лўқ, қулоғини кар қилиб туриб олди.

Шундай қилиб, қайнотанинг фитнаси билан ширин турмуш заҳарга айланди. Бу тескари фатвогўй отанинг бирдан-бир мақсади, қандай бўлмасин, куёвини оиладан бездириш, унинг ҳовлисига эга бўлиш эди.

Ҳозир бегуноҳ Холиқов ўз фарзандларининг дийдорига ташна. У ўз оиласидан, ота меросидан, бутун топган-тутган бисотидан бенасиб, кўчада қолди. Олдинига у номус кучлилик қилиб хотини Муҳаббатга ялинди-ёлворди. Ёш болалари борлигини эсга солди. Бироқ бундан ҳам ҳеч бир фойда чиқмади. Ота измига тушиб олган Муҳаббатнинг тош-метинга айланган кўнглига унинг на ялиниб-ёлворишлари, на оталик меҳри ва на суд қарорлари заррача таъсир қилмади.

Лекин шунда ҳам Холиқовнинг қулоғи тинчимади. Қайин-ота ғийбат халтасини орқалаб, идорама-идора изғиди. У ёзган ғийбат, бўҳтон тўла аризалар етиб бормаган идора қолмади.

Таажжуб, унинг ёлғон-яшиқлар ёзишга, ғаламусликка, ўз фарзандлари хонадонини бузишга унинг виждони қандай қилиб йўл бердийкин?

Содиқов ҳали ажрашмаган куёви Тўхта Холиқовдан 50 процент миқдорида алимент ундиришга муваффақ бўлди. Ҳамма невараларини ўз номига ўтказдириб ҳам олди.

Тўғри сўздан тўқсон қийтиқ топишни касб қилиб олган бу Содиқов ҳеч бир тап тортмай, жамоатчилик юзига оёқ тираб келяпти. Уни бу йўлдан тўғри йўлга солиш мақсадида уйига яхши ният билан келиб, насиҳат қилганлар устидан ҳам туҳматлар ёғдиряпти.

Содиқовнинг Мевазор маҳалла, Қизил қўшин кўчасида катта ҳовлиси бор. Лекин, бу ҳовли эшигидаги қулфга уч йилдан буён ҳали калит тушгани йўқдиров. Нима учун у ўз уйини ташлаб, куёви Холиқовнинг уйига кўз тикиб қолдийкин?

Наҳотки бу шахс шунчалик пасткашликка бориб ўз фарзандининг оиласини бузиб, бир-биридан ширин невараларини тирик етим қилиб, уларни ота меҳридан бебаҳра қилса-ю унга ҳеч ким ҳеч нарса демаса?

Мевазор ва Гуручариқ маҳаллаларининг активлари ва аҳолиси Содиқов ва Инобатнинг бу қилмишларидан бехабар деб ўйлайсизми? Йўқ, жуда ҳам хабардорлар. Ҳатто маҳалла комитетларининг раислари, кўпчилик активлар бу ҳақда қаттиқ ғазабланиб гапирадилар, ота ва қизларнинг ҳаракатидан норози эканликларини, ҳатто улар суд қарорларини ҳам бажармай, уйга келган одамларни ҳайдаб юбораётгани қарийб ҳар куни, ҳар гап айтадилар. Лекин улар оилани тиклаш, оила бузувчиларга тегишли чора кўриш ва жамоатчиликнинг таъсирини ўтказишда гапдан нарига ўтмаётирлар.

Муҳаббат, сенга нима бўлди? Наҳотки ўз бахтингни отангнинг раъйи-хоҳиши билан ўлчасанг. Одамийликни, муҳаббатни, виждонни мол-мулкка алмаштирсанг. Гулдек фарзандларингда нима гуноҳ?! Уларнинг ота меҳрини қўмсашлари, ота деб талпинишлари қалбингга наҳотки заррача таъсир қилмаса!

Оила бузувчи, оталик шаънига иснод келтирган Абдулла Содиқов ва Инобат бу қилмишлари учун жамоатчилик олдида жавоб беришлари керак!

А. ШАЙХОВ,
Н. ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

ТЕМИРЙЎЛЧИЛАР ЖАСОРАТИ

Мари—Кушка пассажир поездининг машинисти Қули Шомуродов ва унинг ёрдамчиси Анатолий Сазанов навбатма-навбат тун зулматига қараб борардилар. Йўл пастга қараб кетган эди. Тахтабозор станцияси яқинида 218-километрда прожекторнинг ёрқин нурида тўсатдан қоронғуликда таги кўринмас жарлик кўриниб қолди. Рельслар шу ерда узилиб қолган эди.

Шу куни кечаси тошқин сувлар Кушкинка дарёсининг оқимини кутилмаганда ўзгартириб юборган эди. Бу дарё баҳорда жуда айқириб оқади. Тўлқинлар автомобиль йўлини, темир йўл атрофини тўсиб турган дамбани ювиб кетиб поездлар юрадиган изга урган эди.

Тормоз бериб йўлда поезддан сакраб тушиш мумкин эди, лекин унда юзлаб кишилар, аёллар, болалар келаётган эди. Шомуродов Сазонов билан бирга сўнгги дақиқаларгача постда қолдилар. Шошилинч тормоз беришнинг барча чораларини қўлладилар. Состав уч бор силкиниб тушди. Биринчи вагон рельс тамом бўлган ерга келиб тўхтади, тепловоз бўлса жарликка қулади.

Машинист ва унинг ёрдамчиси жанговар постда туриб қаҳрамонларча ҳалок бўлдилар. Лекин бирон йўловчи ҳам сира шикастланмади.

Ҳалок бўлганларни қаҳрамонлар сингари дафн қилдилар. Улар ажойиб кишилар, ишлаб чиқариш аълочилари, чинакам совет ватанпарварлари эди. Анатолий Сазонов ҳалок бўлишидан бироз олдин КПСС аъзолигига кандидатликка қабул қилинган эди.

Р. ЭСЕНОВ.
(«ПРАВДА»дан).

АДАБИЁТ ТЎГАРАГИ

Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасининг комсомол комитети қошида адабиёт тўгараги ташкил қилинди. Район комсомол комитетининг идеология бўйича инструктори ўртоқ Ориф Одилхонов тўгаракка раҳбарлик қилмоқда. Тўгаракда 20 дан ортиқ адабиётга ихлос қўйган йигит-қизлар қатнашмоқда.

Т. РУЗИМАТОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ФУТБОЛ

БИРИНЧИ ЎЙИН, БИРИНЧИ ҒАЛАБА

«Пахтакор» — «Динамо». Эски рақиблар. Утган йилги «бахтсиз» командалар. Биринчи расмий матч. Бу ўйинни кўришга келган ишқибозлар «Пахтакор» стадионини тўлдиришди.

Командалар бир-бирларини яхши тушунишгани учунми, биринчи бўлиб муваффақиятга эришишга қатъий аҳд қилишганиданми, судьянинг ҳуштаги чалиниши биланоқ дарҳол олдинга интилдилар. Дастлабки минутларда меҳмонларнинг активлиги сезилди. «Динамо»нинг ҳужумчиларига ярим ҳимоячилари ҳам қўшилишди. Айниқса, В. Степанов (№ 6) кетма-кет дарвозани нишонга олабошлайди. Лекин унинг зарблари дарвоза юқорисидан ўтиб кетади. Сўнгра гал пахтакорчиларга келди. В. Тожиров дарвозага жуда яқин жойда қулай ҳолда турган бўлишига қарамай, шошиб қолди. Тўп дарвоза четидан кетди. Меҳмонларнинг марказий ҳужумчиси М. Кузяев ҳам худди шундай хатога йўл қўйди. У дарвозабон Ю. Пшеничников билан яккама-якка келиб қолди-ю, мўлжални аниқ ололмади. Ниҳоят қанотдан эпчиллик билан ўтган пахтакорчи В. Любушин ишқибозларни хурсанд қила олди. У ноқулай ҳолатда бўлишига қарамай маҳорат билан зарб берди, тўп штангага тегиб дарвозага кирди. Мавсумдаги биринчи голнинг авторини футболчилар ҳам, томошабинлар ҳам узоқ олқишладилар.

Иккинчи тайм кескинроқ, ҳаяжонлироқ ўтди. Бунда пахтакорчиларнинг имкониятлари кўп бўлди. Лекин улардан фақат бир ҳолдагина фойдаланилди: Г. Красницкий марказдан ёриб кириб, олисдан гол урди.

Меҳмонлар шиддат билан ҳужумга ўтдилар. Улар ҳимоячиларимизни шошириб қўйишди. Лекин ҳисоб ўзгармади. Бир сафар Ш. Исмоилов дарвозага кириб кетаётган тўпни қайтариб қолди, иккинчи сафар штанга командамизни хавфдан қутқарди. Шундай қилиб ҳисоб пахтакорчилар фойдасига 2:0 лигича қолди.

Командамиз стартни яхши олди. Чемпионатнинг биринчи матчи натижасидан ишқибозлар мамнун бўлди. Дастлабки икки очко коллективнинг руҳини кўтарди. Ўйин «Пахтакор»нинг фойдасига ҳал бўлган бўлса-да, ҳали команданинг ожиз томонлари кўплигини кўрсатди. Футболчиларимиз техникани ошириш йўлида ўз устларида кўпроқ ишлашлари керак. Тўп оширишда аниқлик бўлиши лозим. Марказий ҳимоячиларимиз ўйинида ҳали пухталик етишмайди. Ўйлаймизки, бу камчиликлар мавсум давомида бартараф қилиб борилади.

* * *

Шу куни мамлакатимизнинг яна 11 шаҳрида СССР биринчилиги мусобақалари бўлиб ўтди. Мана унинг натижалари: **Биринчи группа** —«Строитель» (Ашхобод)-«Волга» (Калинин) —1:1; «Энергетик» (Душанба)-СКА (Новосибирск) —0:2; «Черноморец» (Одесса)-«Авангард» (Харьков) —2:1; «Меҳнат резервлари» (Луганск)-«Жальгирис» (Вильнюс) — 1:1; «Кубань» (Краснодар)-«Даугава» (Рига)—0:2; **Иккинчи группа** — «Арарат» (Ереван)-«Локомотив» (Москва)—0:0; «Локомотив» (Тбилиси)-«Спартак» (Гомель)—1:0; «Трактор» (Волгоград)-«Динамо» (Таллин)—1:0; «Днепр» (Днепропетровск)-«Уралмаш» (Свердловск) —3:1; «Металлург» (Запорожье)—«Труд» (Воронеж) —2:0; «Карпати» (Львов)-«Шахтёр» (Қарағанда) —3:0;

С. МУСАЕВ.

ИШЧИ-МУХБИРЛАР ЎҚИМОҚДА

Тошкент шаҳар ишчи-мухбирлар университетининг навбатдаги машғулоти бўлиб ўтди. Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Ҳамид Ғулом университет тингловчиларига ўзбек ёзувчиларининг республика ва Ўзкомпартиянинг 40 йиллик юбилейига тайёргарлик муносабати билан қандай янги асарлар устида ишлаётганликлари тўғрисида гапириб берди.

Шунингдек, машғулотда «Қизил Ўзбекистон» газетасининг фотомухбири И. Глауберзон «Сурат олишнинг сири» ҳақида қизиқарли суҳбат ўтказди.

Шу кунги машғулот тингловчиларда катта таассурот қолдирди.

П. НИШОНОВ,
И. РУСТАМОВ.

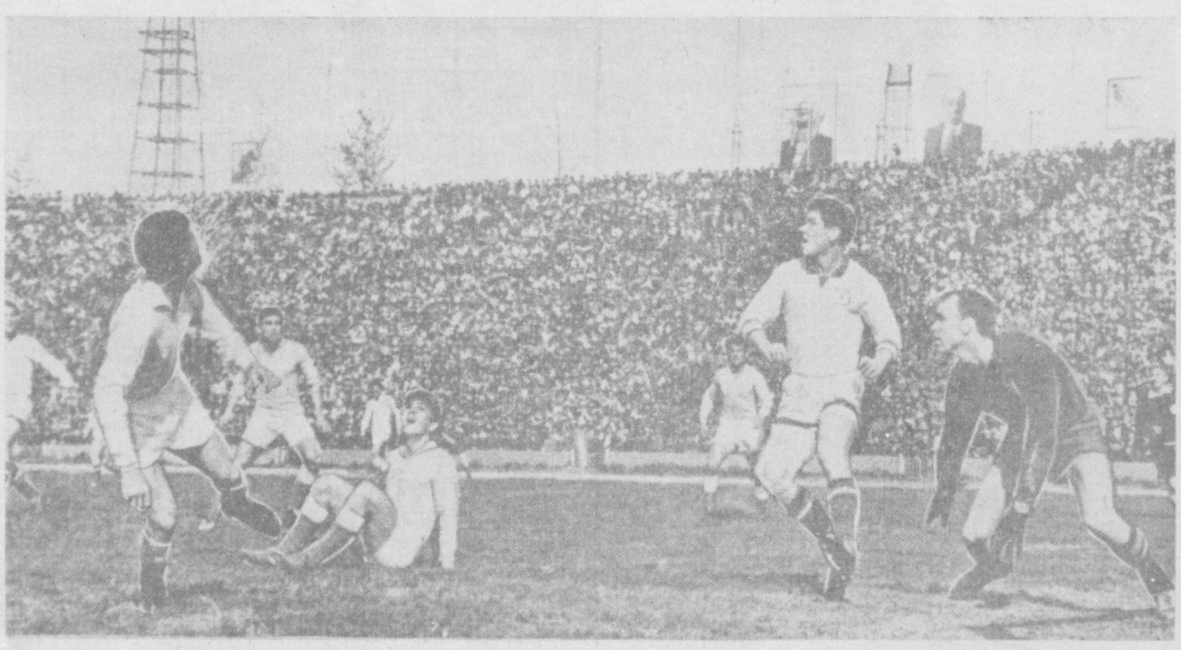

Суратда: «Пахтакор» ва «Динамо» командалари ўртасидаги ўйин пайти.
Н. Надеждин фотоси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

7 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Гўзал нақшлар** (мактаб ўқувчилари учун). 18.20 — **Телевизион янгиликлар,** 18.40 — **Излаш давом этади.** (Рентгенология, радиология ва онкология институтидан репортаж). 19.10 —**Бир қизни учратдим** (кинокомедия).

20.40 — **Эшиттиришлар программаси.**

Рус тилида: 20.45 — **Телевизион янгиликлар,** 21.05 — **Шаҳримиз озода ва гўзал бўлсин,** 21.15 — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги олдидан **Ойбек** (адабий портрет). 21.55—**Янги юбилей қурилишлар,** 22..15 — **«Никотиана»нинг тугаши** номли бадиий фильмнинг 1-серияси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 19.10 —**Курашчи ва масхарабоз** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/IV да **Демон.** 8/IV да **Дилором.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 8/IV да **Ватан ишқи.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Семён Рубанов** қўл остида **«Иллюзион аттракцион»** ва янги программада **цирк томошалари.** Кеч соат 8 да бошланади.

КИНО

Велосипед ўргатувчилар —«ВАТАН», «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Сен ҳақ бўлсанг — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Стадионда учрашамиз (ўзбек тилида) — «ВАТАН» (эрталаб соат 10 да).

Цирк саҳнасига йўл (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кеч соат 5 да).

7 апрелда Калинин районидаги Орджоникидзе посёлкасида **Тошкент области омонат кассаларида сақланган**

ЮТУҚЛИ **омонатларнинг** навбатдаги

43-ютуқлар тиражи бўлади.

Ютуқли омонатларнинг ҳар мингта счётига 25 ютуқ ўйналади, шу жумладан: ўтган ярим йил ичида омонат кассаларда сақланган ўртача омонат қолдиғининг

200 % ти миқдорида 1 ютуқ,
100 % ти миқдорида 2 ютуқ,
50 % ти миқдорида 2 ютуқ,
25 % ти миқдорида 20 ютуқ,
ўйналади.

Пулингизни омонат кассалардаги ютуқли омонатлар счётига қўйинг!

Тошкент область давлат меҳнат омонат кассалари ва давлат кредити бошқармаси.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.
Р. 05379. Индекс 64695. Нашр. № 1728. 8